

**СҮХБААТАР АЙМГИЙН ЭРДЭНЭЦАГААН СУМЫН НУТАГТ
ОРШИХ ЭРЭЭН ТОЛГОЙН ХҮРЭН НҮҮРСНИЙ ОРДЫГ ИЛ
АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН 2024 ОНЫ БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙН
ТАЙЛАН**

2024

Агуулга

1	ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	6
1.1	Төсөл хэрэгжүүлэгчийн талаар мэдээлэл	6
1.2	Төслийн талбайн засаг захиргааны харьяалал.....	7
1.3	Дэд бүтэц, зам харилцаа	8
1.4	Ажиллах хүчний тухай мэдээлэл	8
1.5	Төсөл хэрэгжиж буй газрын байгаль орчны төлөв байдал.....	8
2	УУРХАЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТУХАЙ МЭДЭЭЛЭЛ.....	11
2.1	Төслийн хүчин чадал	11
2.2	Уурхайн ашиглалтын технологи:.....	12
2.3	Уурхайн барилга байгууламж, дэд бүтэц:	13
3	ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ	17
3.1	Байгаль орчинд:.....	17
3.2	Хүний эрүүл мэндэд:	17
3.3	Төслөөс агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөлөл	18
3.4	Төслөөс газрын гадарга болон хэвлийд үзүүлэх нөлөөлөл.....	18
3.5	Төслөөс хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл.....	19
3.6	Төслөөс гадаргын болон газрын доорх усанд үзүүлэх нөлөөлөл.....	19
3.7	Төслөөс ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөлөл	19
3.8	Төслөөс амьтны аймагт үзүүлэх нөлөөлөл	19
3.9	Байгалийн гамшгаас үүсэж болшгүй осол.....	20
4	2021 ОНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ	21
5	СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	22
5.1	Агаарын чанар.....	22
5.2	Хөрсөн бүрхэвч.....	26
5.3	Ус ашиглалт.....	31
5.4	Дуу чимээ.....	33
6	НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	34
7	ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ ...	34
8	НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	41
9	ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ.....	41
10	ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	41
11	ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	43

12	ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН ХҮРЭЭНД	47
13	УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХҮРЭЭНД	48
14	ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ	54

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг1. Төслийн талбайн байршил.....	7
Зураг2. Шимт хөрсний овоолго	12
Зураг3. Хөрсний овоолго.....	13
Зураг4. Нүүрс буулгах талбай.....	13
Зураг5. Уурхайн тосгон /кемп/	14
Зураг6. Түлшний агуулах	14
Зураг7. Засварын байр	15
Зураг8. Дотоод зам.....	16
Зураг9. Дэд станц.....	16
Зураг10. Ундны худаг /Хамгаалалтын бүсийн хашаажуулалт хийсэн байдал/.....	17
Зураг11. Усалгаа хийж буй байдал.....	22
Зураг12. Технологийн зам.....	23
Зураг13. Зааварчилгааны дэвтэр	23
Зураг14. Техникийн үзлэгийн хуудас	24
Зураг15. Мот цагийн үзлэгийн төлөвлөгөө.....	25
Зураг16. Маск олгосон тухай шаардах хуудас.....	26
Зураг17. Шимт хөрсний овоолго	26
Зураг18. Замын тэмдэгжүүлэлт	27
Зураг19. Түлш хадгалах сав.....	28
Зураг20. Засварын байр	28
Зураг21. Уурхайн дотоод зам	29
Зураг22. Шимт хөрс хураах талбай.....	30
Зураг23. Хурдны хязгаарын тэмдэг	30
Зураг24. Уурхайн замын эмх цэгц, олон салаа зам гаргаагүй байдал	31
Зураг25. Цэвэрлэх байгууламжийн ерөнхий схем	31
Зураг27. Усны гэрээ төлбөр.....	33
Зураг28. Дүү шуугианы шинжилгээ	34
Зураг29. Булгийн эх хашаалсан байдал	35
Зураг30. Хогийн цэгийг цэвэрлэхээс өмнөх байдал.....	36
Зураг31. Хогийн цэгийг цэвэрлэсэн байдал.....	37
Зураг32. Түймэрийн үед ажиллаж байгаа байдал	39
Зураг33. Малын сэг зэмийг цэвэрлэх үеийн зураг	40
Зураг34. Малын сэг зэм үстгаж байгаа байдал	40
Зураг35. Техникийн үзлэгийн хуудас болон засварын байр	41
Зураг36. Аюул гамшгаас сэргийлэх сургалт	42
Зураг37. Байгаль орчны сургалт	43
Зураг38. Хог хаягдал цуглуулах цэг	43
Зураг39. Хог хаягдалыг нэгдсэн цэгт тээвэрлэж буй байдал	44
Зураг40. Ангилан ялгах хогын цэг	44
Зураг41. Хаягдал тос цуглуулах цэг	46
Зураг42. Төмрийн хог хаягдал цуглуулсан байдал	46
Зураг43. Хог хаягдлын сургалтын гарын авлага	47
Зураг44. Агаарын шинжилгээ	47
Зураг45. Хөрсний шинжилгээ	48
Зураг46. Усны шинжилгээ	48

Зураг47. ОБЕГ-ийн сургалт	49
Зураг48. Хувцас хэрэглэл олгож буй байдал	50
Зураг49. Ажлын байран дээрх гал унтраах багаж	51
Зураг50. Дэлхийн усны өдрөөр зохион байгуулсан арга хэмжээний зургаас	53
Зураг51. Байгаль орчны аудитын дүгнэлт	53

Хүснэгтийн жагсаалт

Хүснэгт1. Төслийн талбайн солбилцолын цэгүүд	7
Хүснэгт2. Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын хөрсний гарал үүслийн ангилал	10
Хүснэгт3. 2024 онд ажилласан техникийн жагсаалт	12
Хүснэгт4. Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ	17
Хүснэгт5. Төслийн гол сөрөг нөлөөлөл	20
Хүснэгт7. 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал	21
Хүснэгт8. Булгийн эх хашаажуулсан тоон мэдээлэл	34
Хүснэгт9. Хогийн цэг цэвэрлэсэн техникийн мэдээлэл	36
Хүснэгт10. Түймэрт ажилласан техникийн мэдээлэл	38
Хүснэгт11. Малын сэг зэм үстгах ажлын техникийн мэдээлэл	39
Хүснэгт12. Аюултай хог хаягдлын мэдээлэл	45
Хүснэгт13. Ажлын байран дээрх гал унтраах багаж хэрэгсэл	50

1 ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

1.1 Төсөл хэрэгжүүлэгчийн талаар мэдээлэл

Төслийн нэр:	“Эрээн толгой” хүрэн нүүрсний ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төсөл
Төсөл хэрэгжих байршил:	Сүхбаатар аймаг Эрдэнэцагаан сум
Төсөл хэрэгжүүлэгч:	“Эрээн Толгой” ХХК
Улсын бүртгэлийн дугаар:	9011101145
Регистрийн дугаар:	6645127
Хаяг:	Улаанбаатар, Сүхбаатар дүүрэг, 2-р хороо, усны гудамж гаруда төвийн 4-н давхар 401 тоот
Утас:	+976-
Факс:	+976-
БОННУ тайлан боловсруулсан тусгай зөвшөөрөл бүхий байгууллага:	“Грийт Вишн Инженеринг” ХХК
	Д. Ганзориг, Утас: 98024499
Хариуцах эзэн:	Б. Жавзан, Утас: 88036230

Төслийн зорилго:

“Эрээн толгой” хүрэн нүүрсний ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төслийн үндсэн зорилго нь Монгол Улсын нүүрсний салбарын дунд болон урт хугацааны тогтвортой хөгжлийг хангах, хууль эрх зүй, татварын орчинг тогтвортой байлгах, эрэл хайгуулын ажлыг эрчимжүүлэх, хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөгүй, байгаль орчинд ээлтэй бөгөөд нүүрс олборлох, боловсруулах техник технологийг сайжруулж нүүрс авалтыг өсгөх, нүүрсний нэмүү өртөг шингэсэн эцсийн бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэх, уул уурхайн салбараас эдийн засагт оруулах өгөөжийг дээшлүүлэх, олон улсын хэмжээнд өрсөлдөх чадварыг өсгөхөөр төрөөс авч хэрэгжүүлж байгаа бодлогын хүрээнд ордын талбайд олборлох, үйл ажиллагааг явуулж, ордын нөөцийг ашиглалтын үе шатанд нэмэгдүүлэх, тогтвортой үйл ажиллагаа явуулахад чиглэнэ.

“Эрэн Толгой” ХХК нь MV-021459 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий 3251.05 га талбайг эзэмшдэг. Эрэн Толгойн хүрэн нүүрсний ордод 2011-2017 онд нарийвчилсан хайгуулын ажлын үр дүнд бодитой болон боломжтой (В+С) зэрэглэлээр 374,479,19 мян.тн хүрэн нүүрсний нөөцийг батлуулсан ба уг нөөцийн хэмжээнд олборлолт явуулж, баяжуулах, борлуулах үйл ажиллагаа нэг дэх жилээ явагдаж байна. Эрэн Толгойн хүрэн нүүрсний ордод бодогдсон ба боломжтой нөөцийг үндэслэн ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах ТЭЗҮ-г 2019 онд боловсруулж ЭБМЗ-ийн хурлаар хэлэлцүүлсэн байна. Төслийн эхний үе шатны 10 жилийн хугацаанд явуулах ба жилд 2000 мян.тн хүчин чадлаар ажиллахаар тооцоолсон байдаг.

2021 оны 03 сараас эхлэн одоог хүртэл үйл ажиллагаа явуулж байна. Манай ашиглалтын талбайд “Мөнхийн Эрчим Хүчний Нөөц” ХХК, “Шүгүүн Сод” ХХК туслан гүйцэтгэхээр үйл ажиллагаа явуулж ажилладаг.

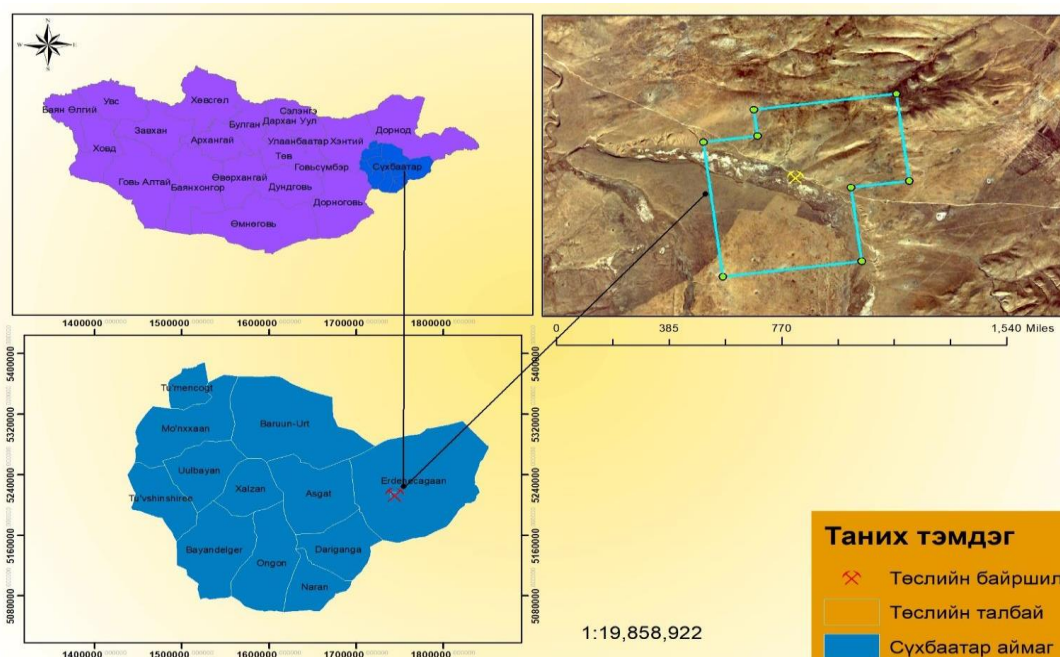
1.2 Төслийн талбайн засаг захиргааны харьяалал

Эрэн Толгойн хүрэн нүүрсний уурхайн орд нь засаг захиргааны нэгжийн хувьд Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын нутагт харьяаллагддаг ба Улаанбаатар хотоос зүүн урагш 730 км, Эрдэнэцагаан сумын төвөөс баруун тийш 30 км, Бичигтийн боомтоос баруун хойш 80 км зайд MV-021459 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн 3251,05 га талбай оршино.

Төслийн талбайн солбилцолын цэгүүдийг доорх хүснэгтэнд, байршлыг доорх зурагт тус тус үзүүлэв.

Хүснэгт1. Төслийн талбайн солбилцолын цэгүүд

№	Уртлаг	Өргөрөг
1	115° 05' 04.59"	45° 57' 45.63"
2	115° 05' 04.59"	45° 55' 58.73"
3	115° 03' 35.77"	45° 55' 58.79"
4	115° 03' 35.64"	45° 54' 28.06"
5	115° 00' 02.68"	45° 54' 28.13"
6	115° 00' 02.68"	45° 57' 13.33"
7	115° 01' 26.25"	45° 57' 13.33"
8	115° 01' 26.26"	45° 57' 45.73"

Зураг1. Төслийн талбайн байршил

1.3 Дэд бүтэц, зам харилцаа

Уг нүүрсний ордыг түшиглүүлэн байгуулагдах нүүрсний ил уурхай дэд бүтцийн хувьд сайн хөгжсөн бүс нутагт байрладаг. Энэ орд газрын нүүрсийг Хятад улсад Бичигтийн боомтоор экспортлох бүрэн боломжтой нутагт тогтсон орд газрууд юм. Уурхай нь үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаатай холбоотой зорчих, ажилчид тээвэрлэх, сэлбэг материал хэрэгсэл хүргэх зэрэг шаардлагатай үед аль ойрын аймаг, сум, суурингуудаас буюу Улаанбаатар хотоос тээвэрлэнэ. Харилцаа холбоонд уурхайд богино долгионы радио станцыг ашиглах ба уурхайн орчимд бүх төрлийн үүрэн телефоны сүлжээ бүрэн нэвтэрсэн тул харилцаа холбоогоор бүрэн хангагдана.

Улаанбаатар-Сүхбаатар аймаг хүртэл хатуу хучилттай замаар зорчино. Эрдэнэцагаан сумыг аймгийн төвтэй холбогдсон шороон замтай, төслийн талбай хүртэл авто тээвэр зорчино. Төслийн талбайгаас Бичигтийн боотм хүртэлх 100 км зам мөн шороон замтай. Цаашид манай компаниас хатуу хучилттай хүнд даацын зам тавих төлөвлөгөөтэй байна.

1.4 Ажиллах хүчний тухай мэдээлэл

“Эрэн Толгой” ХХК нь тогтвортой хөгжлийн тулгуур зарчимд суурилсан хариуцлагатай уул уурхайн зарчмуудыг баримтлан, үндэсний хэмжээний томоохон уул уурхайн компани болох зорилго тавин ажиллаж байна.

2023 оны хувьд 120 хүний бүтэц бүрэлдэхүүнтэй ажиллахаар төлөвлөсөн. Үүнээс 89% буюу 107 ажилтан ажилласан. Мөн БНХАУ-ын 3 механик ажилласан байна. Цаашид үйл ажиллагаа өргөжүүлэхийн хамтаар орон нутгийн залуучуудыг сургаж, дадлагажуулан ажилд авч ажиллуулах, орон нутгийн иргэдийг ажлын байраар хангах бодлого баримталж ажиллаж байна.

1.5 Төсөл хэрэгжиж буй газрын байгаль орчны төлөв байдал

Уул зүй: Сүхбаатар аймгийн нутаг дэвсгэр нь Дорнод Монголын тэгш талын өмнөд хэсгийн үргэлжлэл бөгөөд тал хээрийн бүсэд багтдаг. Нутгийн ихэнх хэсэг нь далайн түвшнээс дээш 1000-1200 метр өндөрт оршдог. Хамгийн өндөр цэг нь далайн түвшнээс дээш 1778 метрт өргөгдсөн Шишийн Богд уул, хамгийн нам цэг нь далайн түвшнээс дээш 790 метр өргөгдсөн Байшинт юм.

Ус зүй: Сүхбаатар аймаг нь ус зүйн мужлалаар ус багатай бүсэд багтах бөгөөд гадаргуугын ус ховортой, тогтмол урсгалтай гол мөрөн байхгүй боловч 20 гаруй жижиг нуур, 200-гаад булаг шанд, гол горхи байдаг.

Хавиргын булаг, Арын нуур, Рашаант, Эрэн Толгой, Далай булаг, Гашуун, Цавчир, Өвдөг, Модонгийн худаг, Цагаан булаг зэрэг рашаан ус олонтой.

Байгалийн сонин тогтоц бүхий газар нутаг элбэгтэй. Үүнд: Дарьганга суманд 200 гаруй сөнөсөн галт уул, Онгон, Дарьганга сумдад 127-248 км² талбай эзлэх Онгон, Молцогийн их элс, Эрдэнэцагаан сумын нутагт улсын дархан цаазат Лхачинвандад уул, Дарьганга, Наран сумдын нутагт Баяндулаан, Талын агуйт, Мөнххаан сумын Баян-Уулын орчмын 70 гаруй агуй зэрэг олон агуй, Лог, Будар, Зараа, Дэлгэрхаан, Харгилтай зэрэг үлэмж талбай бүхий чулуун тогтоцтой нуруу хөндий олон байдгийн дээр чулуужсан яс зэрэг амьтан ургамлын үлдэгдэл Байшинт, Ходоодын говь, Хорголжингийн талаас олддог.

Ургамал зүй: Эрдэнэцагаан сум нь ургамалын газар зүйн мужлалаар Евроазийн хээрийн мужийн, Дагуур Монголын хээрийн провинцийн, Дорнод Монголын хээрийн тойргийн Дарьгангын галт уулсын, Бяруутын, Егүзэрийн хээрийн районы хэсэгт хамаарагдана. (А.А.Юнатов, 1976)

Эрдэнэцагаан сумын нутгийн баруун, баруун өмнөд хэсэг нь Дарьгангын галт уулын районд, төв ба хойд хэсэг нь Бяруутын районд, өмнөд, зүүн хэсэг нь Егүзэрийн хээрийн районд тус тус багтана (А.А.Юнатов, Б. Дашням). Дарьгангын галт уулсын район нь тэгш өндөрлөгтэй, том жижиг хүрмэн чулуут дэнж бүхий, галт уулын конус хэлбэрийн оорцог уул энд тэнд тархахын гадна сул хүрмэн чулуу

нэлээд тархсан нугачаат тал, хөндийнүүд элбэг тохиолдоно. Энд Хиагийн эзлэх хувь их байхаас гадна 2 зүйлийн Хялгана, Хазаар өвс ихээр ургадаг.

Гол тархах бүлгийн ургамал нь Хялганат-хазаар өвс, Хялганаи-агь, Хазаар өвст-хялгана-алаг өвс, жижиг үетэн-хазаар өвс эвшлүүд юм. Нам хотос, нөрийн хөндийгөөр сийрэгдүү дэрс бүхий ургамал улалж-хиагт эвшил бас зонхилон ургадаг.

Бяруутын район нь Эрдэнэцагаан сумын нутгийн төв ба хойт хэсгүүдээр нэлээд их хэмжээний талбайг эзлэх бөгөөд ихэнх бэлчээр нь энд хамаарна. Зүүн хойд чиглэлд сунаж тогтсон нам хотос, хоолойнууд болон тэдгээрийн хооронд орших тэгш ба долгиорхог талууд өргөн уудам нутгийг хамаарна. Хотос, хоолой нь маш аажмаар тэгш тал руу шилжинэ. Энд алаг цоог, хужир мараат цагаан өнгийн шаварлаг толбууд болон жижиг тойрмууд элбэг тохиолдоно. Гол төлөв дэрс зарим газраар Бударгана, Таана зонхилон, Хиаг, Агь шарилж элбэг ургадаг. Эрдэнэцагаан сумын нутагт Хялганат-хазаар өвс, жижиг үетэн-хялгана-агьт (шарилжит), Хялгана-сөөгт, Хялгана-хиагт-алаг өвст, Хиаг-дэрст эвшлүүд тохиолдоно.

Сүүлийн үед зарим зүйл ургамалын ургац удаашран цэцэглэж чадахгүй байдалд орж байна. Энэ нь уур амьсгалын өөрчлөлттэй нэн холбоотой юм. Эрдэнэцагаан сумын нутагт Агь, Биелэг, Улалж, Сонгионо, Ортууз, Гичгэнэ, Хунчир, Тарна, Хялгана, Хазаар Өвс, Луулийн төрлийн ургамлууд зонхилон ургадаг. Энд 3-4 зүйлийн Хялгана, Хазаар өвс, Агь, Ерхөг, Биелэг, Дааган сүүл, Хиаг, Хиаглай түнх, 4-5 зүйлийн Шарилж, Хонин нүд, Навтуул, Түмэн таана, Өрөмтүүл, Тайжийн жинс, Дагуур хатны цэцэг, Хүж өвс, Хунчир, Гонтиг, Үхэр тарна, Багдай, Ганга зэрэг ургамлууд зонхилдог байна.

Дорнод Монголын хээрийн тойргийн Өмнөд хэсэгт ургамлын ерөнхий бүрхэц 40-60%-иас хэтрэхгүй, алаг өвс нь хээрт ерөнхий бүрхэц 50% хүрэх нь цөөнгүй. Ургамлын ерөнхий өндөр 10-25см байдаг. Энд Хялгана-хазаар өвст хээрийн аспект голдуу цайвар ногоон нь хэвийн өнгөтэй байдаг байна. Намар агийн ургалт сэргэж цэцэглэх үед цайвар өнгө улам тодорч бууралдуу өнгөтэй болно. Хэрэв Хонин нүд элбэг бол цагаан өнгөтэй болдог.

Тус сумын бэлчээр нь газар зүйн байршил, гадаргуугын зохистой харьцаатай, байгаль болон хүн малын нөлөөлөлд ороогүй, өвс ургамал сайтай, ус, хужир, мараа элбэгтэй. Бүх төрлийн малд тохиромжтой тал хээрийн ба нам хотос, газрын нарийн өвстэй бэлчээр юм.

Амьтны аймаг: Ордын талбайн орчимд цагаан зээр, чоно, тарвага, үнэг, хярс, дорно, туулай, зурам, зараа зэрэг амьтад амьдарч идээшилдэг.

Тусгай хэрэгцээний хамгаалалттай Лхачинвандад уул, Хамар замт уул, Холбоо залаа уул орчимд цөөн тооний буга, гөрөөс нутагшин амьдардаг. Ордын талбайн зүүн, баруун хэсгүүдэд зээр олон арваараа сүрэглэн бэлчих нь элбэг байдаг.

Жигүүртнээс Хахилаг, Хулан жороо, Тагтаа, Ногтруу, Бүргэд, Ёл, Тас, Элээ, Хэрээ, усны шувуудаас Хун, Ангир, Тогоруу, Галуу, Нугас зэрэг шувууд нүүдэллэн ирхээс гадна 9-р сарын сүүлээр Ганга нууранд хунгийн чуулган болж зэргэлдээ талбайн Дуут нууранд 1000 орчим хун чуулдагтай адил байгалийн үзэсгэлэнт төрхийг илэрхийлдэг.

Эрдэнэцагаан сумын Лхачинвандад, Аратын ууланд буга, Түмэнцогтийн Хар ямаатын ууланд гөрөөс, Бүрэнцогтийн хаданд аргал нутагшиж байна.

Уур амьсгал: Эрдэнэцагаан нь Монгол орны уур амьсгалын мужлалаар сэрүүн зунтай, хахирдуу өвөлтэй мужид багтана. 2001 оноос хойш хийсэн судалгаагаар сумын төв орчмын нутаг дэвсгэрийн 25 орчим хувийг хамарсан ган 2-3 жилд нэг удаа, 50% түүнээс дээш нутагт тархсан ган 4-5 жилд нэг удаа тохиолдсон байна. Жилийн цэлмэг өдрийн тоо 95-100 хоног, хүйтрэлгүй үеийн

үргэлжлэх хугацаа 110 хоног байдаг. Жилийн дундаж температур 0.4 хэм, дулааны улирлынх 12.6 хэм, өвлийнх -11.8 хэм байдаг. Жилийн дундаж хур тунадас 20.3 мм байх ба жилд хамгийн ихдээ 189.3 мм хүрдэг. Нийт унах хур тунадасны 85 хувь нь дулааны улиралд, 15 хувь нь өвлийн улиралд тус тус унадаг. Салхины хурдны дундаж хэмжээ баруун хойноос 4.5-5.6 м/с байна. Шороон шуурга хаврын улиралд их тохиолддог.

Хөрс: Эрэн Толгойн орд байрших Эрдэнэцагаан сумын нутаг нь Төв Азийн их муж Хангайн дэд муж Монгол Дорнодын тойрогт хамаарагддаг байна.

Тус нутгийн хөрс нь делюви, элюви, аллювийн хурдас дээр үүсч тогтсон байх ба Хүрэн хөрс нь ихэвчлэн делювийн хөвсгөр хурдас дээр, уулийн хөрс нь элювийн хурдас дээр, голын хөндийн хөрс нь аллювийн жижиг бөөрөнхий хайрга чулуун дээр үүссэн байна.

Хүснэгт2. Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын хөрсний гарал үүслийн ангилал

№	Төрөл		Эзлэх хувь %
1	Хар хүрэн хөрс		2
2	Хүрэн хөрс	Дунд зэргийн зузаан хүрэн хөрс	40
		Нимгэн хүрэн хөрс	28
		Карбонатлаг ба мараалаг хүрэн хөрс	12
3	Дов толгодын хөрс		6
4	Нугын хөрс		5
5	Голын хөндийн хөрс		7
Нийт			100

Хар хүрэн хөрс нь Эрдэнэцагаан сумын нийт нутгийн 2% -ийг эзэлнэ. Дангаараа үргэлжилсэн бүс үүсгэж чадахгүй алаг цоог тархана. Энэ хөрсний ялмагт үеийн зузаан нь дунджаар 32-38 см-ийн хооронд хэлбэлзэнэ. Карбонатын бөөгнөрөл 32-37см-ийн гүнээс ажиглагдана. Хөрсний давхаргад гөлтгөнө огт байхгүй. Хар хүрэн хөрс нь хөнгөн шавранцар механик бүрэлдэхүүнтэй. Делювийн хурдас дээр үүсч тогтсон хар хүрэн хөрсний дээд давхарга нь бараан хүрэн өнгөтэй, бөөмөнцөр бүтэцтэй, ялмагт үе нь нилээн зузаан, хөрсний давхарга нь нягтарч дагтаршсан хайрга, чулуу харьцангуй бага, 45-50см-ийн гүнээс карбонатлаг бөөгнөрөл нь үгүй болно.

Хүрэн хөрс нь Эрдэнэцагаан сумын нийт нутгийн 80%-ийг эзэлнэ. Энэ хөрс нь ихэвчлэн долгиорхог тэгш тал газраар тархсан байна. Үүнээс:

- Дунд зэргийн зузаан хүрэн хөрс нь нийт нутгийн 50% -ийг эзэлнэ. Энэ хөрсний ялмагт үеийн зузаан дунджаар 30 см байх ба 26-30см-ийн хооронд хэлбэлзэнэ. Карбонатын бөөгнөрөл мөн 36 см-ээс гүнд харагдана. Механик бүрэлдэхүүнээрээ хөнгөн шавранцар түүний дотор дунд зэргийн ширхэгтэй элс их байна. Ялмагт давхарга доошлох тусам ялмаг агууламж багасна. Энэ хөрс бэлчээрт ашиглахад их тохиромжтой хөрс юм. Иймэрхүү газраас хадлан тэжээл бэлтгэх боломжтой.
- Нимгэн хүрэн хөрс нь долгиорхог, хүтгэр годгортой тал газрын нийт 35%-ийг эзэлнэ. Энэ хөрсний ялмагт үеийн зузаан дунджаар 18 см байх ба 16-19 см-ийн хооронд хэлбэлзэнэ. Уг хөрс нь хоорондоо механик бүрэлдэхүүн, чулуурхаг байдлаар ялгаатай юм. Хөрсний гадарга нь жижиг чулуутай, элсэнцэр хүрэн хөрстэй ялмагтийн үе зузаан, хөнгөн шавранцар. Хөнгөн механик бүрэлдэхүүнтэй сийрэг, ус барьж тогтоохдоо муу.

- Карбонатлаг ба мараалаг хүрэн хөрс нь нийт нутгийн 15%-ийг эзлэн тархан. Энэ хөрс нь ихэвчлэн долгиорхог талын хотгор гадаргад тархан. Эдгээр хөрсний ялзмагт үеийн зузаан нь 9-36 см байх ба 7-40 см-ийн хооронд хэлбэлзэнэ. Эдгээр нь хоорондоо ялзмагт үеийн зузаан механик бүрэлдэхүүн, чулуурхаг ба чулуутай байдлаараа ялгаатай. Карбонатлаг, мараалаг хүрэн хөрс нь үржил шим дунд зэрэгтэй.

Дов толгодын хөрс нь Эрдэнэцагаан сумын нийт нутгийн 6%-ийг эзэлнэ. Дов толгодын орой, налуу, хажуугаар элюви-делювийн болон элювийн хурдас дээр үүсэж тогтсон. Дов толгодын хүрэн хөрсний ялзмагт үеийн зузаан нь дунджаар 20 см байна. Энэ хөрсөнд карбонатын бөөгнөрөл 24 см-ийн гүнээс ажиглагдана. Дов толгодын хүрэн хөрс нь үе давхаргуудын хөгжил муу, хөрсний үндсэн чулуулаг өнгөн давхаргад ойрхон, өнгөн гадаргуудаа жижиг чулуурхаг, ялзмагт үе нимгэн зэрэг физик шинж чанартай байдаг.

Нугын хөрс нь Эрдэнэцагаан сумын нийт нутгийн 5%-ийг эзэлнэ. Нугын хөрсний 2 төрлийн шинж (нугын хар хүрэн хөрс, нугын хүрэн хөрс) илэрнэ. Нугын хөрс үүсэх нөхцөл нь чийглэг, ургамлын хувьд сайн, делювийн хөвсгөр карбонатлаг хурдас дээр үүснэ. Дов толгод хооронд нам дор газар, нарийхан хөндийд тархсан байдаг. Тухайн сумын хөрсөнд хуучин нугын үлдэгдэл шинж нилээд илэрч байна. Нугын хүрэн хөрс гол төлөв дов толгод, уулсын хооронд нарийн хөндийд нам дор газар тархах ба делювийн хурдас дээр үүсэж тогтсон байна. Энэ хөрс нь механик бүрэлдэхүүн, чулуурхаг болон карбонатлаг байдлаараа хоорондоо ялгаатай. Ялзмагт үеийн зузаан нь 47 см байх ба 18-50 см-ийн хооронд ажиглагдана. Нугын хүрэн хөрс нь давслаг, сийрэг, бөөмөнцөр зэрэг физик шинж чанарыг агуулдаг.

Голын хөндийн хөрс нь Эрдэнэцагаан сумын нийт нутгийн 7%-ийг эзэлнэ. Аллювийн гаралтай өөрөөр хэлбэл урсгал буюу голын усны нөлөөн дор үүссэн хөрсүүд багтана. Ийм хөрс үүсэх гол нөлөөг ус үзүүлнэ. Тухайн бүс нутгийн ус чийг ихтэй нам дор газар буюу голуудын сав газраар тархсан. Энэ хөрсний онцлог нь газрын гадарга нь нугархаг зүлэгжсэн байна. Аллювийн нугын хөрсний өнгөн гадарга нь дов сондуул ихтэй, микро гадарга илүү хөгжсөн, ус чийг элбэгтэй, түүнд зонхилсон намгийн өвслөг, дэрслэг сөөг гололсон ургамлын дор явагдана.

Ялзмагт үе нь харавтар саарал, хөх саарал өнгөтэй доошлох тусам элсэрхэг болж харилцан адилгүй өнгөтэй ба механик бүрэлдэхүүн нь үелэн тогтсон байдгаараа бусад хөрснөөс онцлогтой юм.

2 УУРХАЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТУХАЙ МЭДЭЭЛЭЛ

2.1 Төслийн хүчин чадал

Уурхайн нээлтийг хөрс хуулалт хамгийн бага байх хэсгээс эхлүүлэн явуулахаар тооцсон ба 3-р давхраасын 20В блокоос эхлэн олборлолтын үйл ажиллагааг эхлүүлэхээр төлөвлөсөн. Ил уурхайн ашиглалтын 10 жилийн хугцаанд нийтдээ 3 уурхай үүсэх бөгөөд эхний ээлжинд ашиглахаар төлөвлөсөн 20В блокт хүрэхийн тулд нүүрсний гарш хэсгээс нэвтэрч уулын ажлыг эхлүүлсэн. Энэ блок дахь нүүрсний давхраас нь дөрөвдөгчийн хурдасны доор буюу газрын гадаргаас 10-25 м-ийн доор байх тул өгөршилт их явагдаагүй, чанарын үзүүлэлт хэвийн нүүрс байна. 2024 онд мөн 20В болон 21В блокын гаршийн хэсгээс нэвтрэх ба нүүрсний давхраас нь газрын гадаргаас 46м-ийн доор байгаа бөгөөд чанарын үзүүлэлт мөн хэвийн байна. Нүүрсний гарш хэсгээс эхлэн газрын гадаргын хэвгийг ашиглан шууд нэвтрэлт явуулах боломжтой тул тусгайлсан нээлтийн капитал траншей байгуулах шаардлагагүй юм. Уулын ажлын хүрээнд нийт 2,000,000 тонн нүүрс олборлох ба

12,400,000м³ хөрс хуулахаар төлөвлөсөн. /Эрэн Толгойн хүрэн нүүрсний уурхайн 2024 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөө/

Ажиллах горим: Уурхайн үйл ажиллагаа нь жилийн 4 улирлын турш тасралтгүй явагдах ба төсөл нь хоногт 12 цагийн 2 ээлжээр ажиллахаар тооцсон. Уурхай нь бүтэн жилийн турш зайлшгүй амрах баяр ёслол, цаг агаарын саатал, тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээ, зөөвөр нүүдэл зэрэгт дунджаар 65 хоног зарцуулна гэж үзвэл жилдээ 300 хоног буюу 6481 цаг ажиллах энэ жилийн бүтэн жилийн хувьд. Нийт ажиллах хоног 304 хоног буюу 7292 цаг ажиллана. /Эрэн Толгойн хүрэн нүүрсний уурхайн 2024 оны үйл ажиллагааны төлөвлөгөө/

2.2 Уурхайн ашиглалтын технологи:

- Ухаж ачих хэсэг

2024 оны үйл ажиллагаандаа ашигласан техникийн жагсаалт. Доорх хүснэгтээс.

Хүснэгт3. 2024 онд ажилласан техникийн жагсаалт

№	Техникийн марк	Зориулалт	Тоо хэмжээ
1	Эксковатор ZE750	Хөрс хуулалт	5
2	Автосамосвал ZRT118 /75тн/	Хөрс тээвэр	25
3	Автогрейдер XGMA-M14	Зам талбайн тэгшлэлт	1
4	Дугуйт ачигч	Зам талбай, хөрс овоолго	2
5	Усны машин	Зам усалгаа	2
6	Үйлчилгээний машинууд	Ажилчидын хэрэгцээнд	8

- Овоолго

2024 оны 11 сарыг хүртэл нийт шимт хөрсний овоолго 148,349 м³

Зураг2. Шимт хөрсний овоолго

Зураг3. Хөрсний овоолго

Зураг4. Нүүрс буулгах талбай

2.3 Уурхайн барилга байгууламж, дэд бүтэц:

Эрээн толгойн хүрэн нүүрсний ордыг ашиглах төслийн талбайн барилга байгууламж ерөнхийдөө баруун, баруун хойд хэсэгт объектууд баригдаж байна. Үүнд:

- ✓ Уурхайн тосгон /кемп/
- ✓ Түлшний агуулах /түр/
- ✓ Засварын байр
- ✓ Шалган нэвтрүүлэх байр

- ✓ Диспечерийн байр гэх мэт хамаарна.

Уурхайн тосгон / кемп /

1472 м² талбай бүхий 120 ажилтаны багтаамжтай кемпийн барилгын ажил 100% хийж дуусан 2024 оны 1-р улиралд ашиглалтанд орсон.

Зураг5. Уурхайн тосгон /кемп/

Түлшний агуулах

Дизель түлшний агуулах 75000 литрийн багтаамжтай 2 ёонкс байна. / түр агуулах / Мөн түлш тээвэрлэх цэнэглэх 10 тн багтаамжтай авто машин байна.

Зураг6. Түлшний агуулах

Засварын байр

2021 онд 432 м² талбай бүхий сендвичин засварын байрыг ашиглалтанд оруулсан. Уулын олборлох, тээвэрлэх тоног төхөөрөмж болон бусад өөрөө явагч хүнд даацын машин механизмуудын засвар үйлчилгээ хийгдэж байна.

Зураг7. Засварын байр

Уурхайн дотоод зам

Ашиглалтын талбайд нийт 4,9 км замыг ашиглаж байна. Үүнээс 3,3 км замд хайрга чулуу дэвссэн байна. Үлдэгдэл 1,6 км нь карьер болон хөрсний овоолго руу явах чиглэлд байна. Монголын улсын замын хөдөлгөөний дүрмийн дагуу уурхайд ашиглагдаж буй замын тэмдэг тэмдэглэгээг байршуулсан.

Зураг8. Дотоод зам

Харилцаа холбоо

Холбоо харилцааны хувьд уурхай нь Юнител-ийн сүлжээтэй. Уурхайд богино долгионы сувагтай радио станцыг ашиглаж байна.

Цахилгаан хангамж

Зүүн бүсийн эрчим хүчний системээс хуульд заасан нөхцөл шаардлагыг биелүүлж, 400кВ чадлын эх үүсвэрийг батлуулж, холбогдох мэргэжлийн байгууллагаар дэд станцийн барилгыг гүйцэтгүүлж, Сүхбаатар аймгийн Эрчим хүчний түгээх төвтэй гэрээ байгуулан ашиглалтанд оруулан ажиллаж байна.

Уурхайн ашиглалтын эхний жил ил уурхай дээр ил уурхайн цахилгаан гэрэлтүүлэг болон хуурай баяжуулах хэсэг, ажилчдын хотхон, засвар механикийн цех, уурхайн захиргаа зэрэг цахилгаан хэрэглэгчидтэй байх юм. Тус уурхай нь Монгол улсын төвийн эрчим хүчний нэгдсэн системийн Чойр дэд өртөөнөөс Чойр-Өндөрхаан-Баруун-Урт чиглэлийн 110кВ-ын эрчим хүчний өндөр хүчдэлийн шугамаас Баруун-урт Эрдэнэцагаан сум- Бичигт боомтыг холбосон 45 кВ-ын цахилгаан эрчим хүчний өндөр хүчдэлийн шугамаас эрчим хүчээр хангана. Уурхайн тосгон нийт хэрэглээнд зориулж 400 кВ бүрэн номиналь чадалтай ТМ-400/6 трансформатор суурилуулж хэрэглэгчдийг цахилгаан эрчим хүчээр ханган ажиллаж байна.

Зураг9. Дэд станц

Усан хангамж

2021 оны 06 сарын 18-ний өдөр 2021/12 дугаартай худаг гаргах зөвшөөрлийг авч уурхайн ашиглалтын талбайд “Бух Чулуу” ХХК-аар унд ахуйн зориулалттай худаг гарган ашиглаж байна. Ажилтнуудын унд-ахуйн хэрэгцээний усыг ундны усны стандартыг хангасан худгаас хангадаг бөгөөд тоолуур суурилуулан усны хэрэглээндээ хяналт тавин ажиллаж байна.

Зураг10. Ундны худаг /Хамгаалалтын бүсийн хаашаажуулалт хийсэн байдал/

3 ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛӨЛ

Эрээн Толгойн хүрэн нүүрсний ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төслийн үйл ажиллагаанаас байгаль орчинд учруулж болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс төсөл хэрэгжих явцад ордыг ухаж, ачих, тээвэрлэх, овоолго үүсгэх, чулуулгын овоолгоноос тоос үүсэж салхины нөлөөгөөр орон зайд тархах нөлөөллийг хамгийн бага байлгахын тулд тоног төхөөрөмж ажиллаж буй талбай, мөрөгцөгийг тогтмол хэвийн хэмжээнд байлгахаар зорин ажиллаж байна.

3.1 Байгаль орчинд:

Хүснэгт4. Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ

№	Төслийн үйл ажиллагаа	Нөлөөллийн үнэлгээ				Нийт	БО-ны ангилалын үнэлгээ
		Бага	Дунд	Их	Маш их		
1	Агаарын чанар	3	3	5	2	13	12%
2	Амьтны аймаг	16	7	-	-	23	21%
3	Гадаргын болон газрын доорхи ус	6	2	7	-	15	14%
4	Газрын гадарга болон хэвлий	3	2	3	10	18	17%
5	Ургамлан нөмрөг	8	13	1	-	22	20%
6	Хөрсөн бүрхэвч	2	5	10	1	18	17%
Нийт / тоогоор /		38	32	26	13	109	100%
Нийт / хувиар /		35%	29%	24%	12%	100%	

3.2 Хүний эрүүл мэндэд:

Төслийн үйл ажиллагааны явцад үүсэх тоосжилт, тэслэгээ, дуу чимээ, техник, тоног төхөөрөмжийн хөдөлгөөний аюулгүй байдал зэрэг уурхайн ажилчид, орон нутгийн иргэдийн эрүүл

мэнд, аюулгүй байдалд үзүүлэх нийт 31 нөлөөллийг тооцов. Тэдгээр нөлөөллүүдийн 14 буюу 45% бага, 17 буюу 55% нь дунд зэргийн нөлөөллийн үнэлгээний зэрэгт хамрагдаж байна.

Хөдөлмөрийн тухай хууль, ХАБЭА тухай хууль, бусад холбогдолтой дүрэм журам, стандартын шаардлагуудыг мөрдөх, дотоодын хяналтын журам аюулгүй ажиллагааны заавар, зааварчилгааг нийт ажилтнуудад мөрдүүлэх, хяналт тавьж ажиллаж байна.

3.3 Төслөөс агаарын чанарт үзүүлэх нөлөөлөл

Эрэн Толгойн хүрэн нүүрсний ордыг ашиглах явцад агаарын чанарт нөлөөлөл үүсгэх эх үүсвэрүүд нь:

- Хөрс хуулах, нүүрс олборлох үед тоос, шороо ихээр үүсгэнэ
- Уурхайн малталтууд болон овоолгын дээд талбайгаас салхинд хийсэн тоос, шороо
- Уурхайн машин техникүүдийн түлшний шаталтаас ялгарах утаа, тортог, хорт хийнүүд
- Ажилчдын суурингаас гарах хатуу шингэн хог хаягдлын бохирдол
- Өрөмдлөг, тэсэлгээний ажил хийх үед гарах тоос, шороо

Хөрс хуулах, түрэх, тээвэрлэх зэрэг бүхий л ажиллагаа тасралтгүй явагдах тул бульдозер, экскаватор, авто машин бусад төхөөрөмжийн дуу чимээ болон хорт хий утаа гарах, тоос шороо дэгдэх зэргээр агаар орчныг бохирдуулж, хүний эрүүл мэнд, хүрээлэн буй орчинд сөргөөр нөлөөлнө. Үүнээс гадна барилга угсралтын үйл ажиллагаа болон тээврийн хөдөлгөөнтэй холбоотойгоор агаарын бохирдол үүсч болзошгүй.

Төлөвлөж буй төслийн барилгын үйл ажиллагааны явцад тоосжилт мөн уурын зуухны үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй утааны бохирдол тухайн бүс нутгийн уур амьсгалын нөхцөлтэй уялдан их, бага хэмжээгээр үүсэх учраас энэ асуудлыг зайлшгүй авч үзнэ. Төсөл хэрэгжих орчны хуурай уур амьсгал, хүчтэй салхи шуурга зэрэг нь төслийг төлөвлөх болон хэрэгжүүлэх шатанд холбогдох зохистой арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэхгүй бол ихээхэн хэмжээний тоосжилт орчиндоо бий болгох эрсдэлтэй.

Тэсэлгээ хийх, хөрс хуулах, төслийн талбайгаас уурхайд ашиглагдаж байгаа хүнд даацын техникүүдийн дизель түлшний шаталтын дунд ялгарсан утаа, хорт хий агаарыг бохирдуулах магадлалтай. Ажлын явцад олон салаа зам үүссэнээс орчин тойрны ургамал их хэмжээгээр талхлагдаж, хөрс эвдрэлд орсноор агаарын хөдөлгөөний харьцангуй бага утгын нөлөөгөөр тоосжилт үүснэ.

Тухайн орчнд байгалийн болон антропологийн гаралтай агаарын бохирдлын ямар нэг илрэл байхгүй бөгөөд цаашид энэхүү цэнгэг агаартай орчны унаган төрхийг хадгалан өөрсдийн эрхлэх уул уурхайн үйл ажиллагаандаа дэвшилтэт арга технологи ашиглах нь зүйтэй.

3.4 Төслөөс газрын гадарга болон хэвлийд үзүүлэх нөлөөлөл

Одоогийн байдлаар газрын гадарга болон хэвлийд их хэмжээний эвдрэл болон нөлөөлөл байхгүй. Төслийн зүгээс газрын гадарга болон хэвлийд үзүүлэх нөлөөлөл нь барилга угсралтын ажил болон төслийн үйл ажиллагаатай холбоотой уурхайн малталт, овоолго болон тээврийн хөдөлгөөн зэрэг эх үүсвэрүүдээс үүсэх юм.

Уурхайн барилга угсралтын үед уурхайн төлөвлөгдсөн талбай нь барилгын материалыг тээвэрлэх замаар эвдэгдэх талбай харьцангуй бага байна. Учир нь одоо ашиглагдаж байгаа орон нутгийн болон улсын чанартай авто замуудыг ашиглах бүрэн боломжтой байна.

Эрэн Толгойн хүрэн нүүрсний орд нь 5 жилийн ашиглалтаар ил уурхайн хүрээ хязгаар дахь нийт үйлдвэрлэлийн нөөц 167.664 мян.тн хүрэн нүүрс олборлохоор байна. Уурхай 5 жилийн хугацаанд 9.5 сая.тн нүүрс олборлож, 27.3 сая м³ хөрс хуулна. Уурхайн ашиглалтын явцад ил уурхайн олборлолтын талбай, гадаад овоолго, үйлдвэрлэлийн талбай, уурхайн доторх зам харилцаа барилга байгууламж зэрэгт 179.8 га газар өртөхөөр байна.

3.5 Төслөөс хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх нөлөөлөл

Төсөл хэрэгжих талбай орчим хар хүрэн хөрсний хэв шинж зонхилон тархсан байна. Чулуурхаг хар хүрэн, сайргархаг хар хүрэн хөрс, ердийн хар хүрэн, элсэнцэр хар хүрэн, ойн ширэгт, ойн бараан зэрэг хөрс тархсан байна. Уурхайн дэд бүтцийн барилга угсралт, өрөмдлөг, тэсэлгээ, нүүрс олборлолт, тээвэрлэлт, овоолго зэрэг уулын бүхий л ажил үржил шимт хөрс, ургамлан бүрхэвчийг зайлуулж, газар ухаж хэлбэр, гадаргууг өөрчилж байгалийн унаган төрхийг алдагдуулна.

Төсөл хэрэгжих талбайн хөрс 15-30 см үржил шимт үетэй, өнгөний жижиг хайрган хучилтаар нар салхинаас хамгаалагдаж байдаг. Хайрган хучилт нь нимгэн тул хүн малын хөл, машин техникийн мөрөөр нунтаг хөрс ил гарч бургидаг онцлогтой. Ийм газрын үржил шимт хөрсийг хуулхад чийг алдагдаж хөрс салхинд хийсч тоос дэгдэнэ. Хэдийгээр төслийн талбайн орчмын хөрс нь цөлийн, элэгдэл эвдрэлд ихээр өртсөн боловч өнгөн хөрс нь ургамлан нөмрөгийг дэмжих, хөрсний чийгшлийг хадгалах онцгой ач холбогдолтой.

Эрээн Толгойн хүрэн нүүрсний ордыг ил уурхайн аргаар ашиглах төслийн 5 жилийн хугацаанд нийт 179.8 га талбай өөрчлөлтөнд орж хөрсөн бүрхэвч нөлөөлөлд өртөхөөр байна. Ахуйн бохир усыг цэвэрлэж шүүгээгүй шууд гадагшлуулж байгальд хаях нь хөрс бохирдуулах нэг эх үүсвэр болох талтай байна. Бохирын цэвэрлэгээний систем бий болсон нөхцөлд түүнээс гарах усны нөлөө бага байна.

3.6 Төслөөс гадаргын болон газрын доорх усанд үзүүлэх нөлөөлөл

Төслийн үйл ажиллагааны явцад дараах эх үүсвэрүүдээс гадаргын болон газрын доорх усны нөөц, чанарт нөлөөлөл бий болш болзошгүй. Үүнд:

- Хөрс хуулалт болон барилга угсралтын явцад тоосжилт дархад цэвэр усны нөөц хомсдох
- Уулын малталтын үед хөрсний болон гүний усыг зайлуулж усны нөөц хомсдох
- Барилга угсралтын ажлын явцад барилгын материал хур тунадас болон үерийн усаар угаагдан барилгын материалд агуулагдах бодисууд хөрсөнд нэвчих улмаар гүний усыг бохирдуулах
- Баяжуулах үйл ажиллагаа явуулахад химийн бодис алдагдахаас үүдэн хөрс болон гүний усыг бохирдуулах
- Уулын ажлын болон ахуйн бохир ус хадгалах савыг соруулах үед асгарч газрын хэвлий болон хөрснийг бохирдуулхаас үүдэн хөрсний усыг бохирдуулах
- Уулын ажлын болон ахуйн бохир ус хадгалах сав хүчтэй аадар бороо болон үерийн усаар дүүрч хальхаас үүдэн хөрсөнд нэвчиж хөрсний ус болон бага гүний усыг бохирдуулах
- Техник тоног төхөөрөмжийн шатах тослох материал алдагдаж хөрснийг бохирдуулхаас үүдэн хөрсний усыг бохирдуулах

3.7 Төслөөс ургамлан нөмрөгт үзүүлэх нөлөөлөл

Төслийн талбайд ил уурхайн байгуулах, шимт хөрсний болон хаягдал чулуулгийн овоолго бий болгох, уурхайн зам, дэд бүтцүүдийн барилгын ажил хийгдэх зэрэгтэй холбоотойгоор хөрс хуулалт явагдах ба эдгээр үйл ажиллагаа нь ургамлан нөмрөгт шууд болон шууд бус нөлөөллийг үзүүлнэ. Уурхайн байнгын үйл ажиллагаа ургамлан нөмрөгт дам нөлөөлөл богино ба урт хугацаанд үзүүлсээр байна.

3.8 Төслөөс амьтны аймагт үзүүлэх нөлөөлөл

Машин механизмын нөлөөлөл нь туруутан болон махчин амьтдад их нөлөөтэй, шавж, мөлхөгчидөд бага зэргийн нөлөө үзүүлж байна. Харин хөрс ашиглалт болон ажилчдын нөлөөлөл нь мэрэгчид, мөлхөгчид болон сээр нуруугүйтэнд их нөлөө, амьдрах орчны доройтол нь амьтны аймагт ихээхэн сөрөг нөлөө үзүүлж болхоор байна. Төслийг хэрэгжүүлэх явцад дор дурдсан сөрөг нөлөөллүүд гарч болзошгүй. Үүнд:

- Уурхайн олборлолт явуулах үед ажиллах хүнд даацын авто машин, техник хэрэгслүүдийн дуу чимээнээс амьтад үргэн дайжих
- Ургамлан нөмрөгт төслийн үйл ажиллагааны явцад ялгарсан, асгарсан бохирдуулагч материалууд хуримтлагдсанаас өвсөн тэжээлтэн амьтад хордох
- Тоосжилтын улмаас ургамал ургах чадвараа алдан ургамлын арви багассанаас өвсөн тэжээлтнүүд хоол тэжээлийн хомсдолд орох
- Төслийн ажилчид санаандгүй болон санаатайгаар амьтадыг устгаж болзошгүй
- Шувууд утаанд хордох, цахилгаан хүчдэлд цохиулах зэрэг багтана.

Хүснэгт 5. Төслийн гол сөрөг нөлөөлөл

№	Байгаль орчны хүчин зүйлс	Гол сөрөг нөлөөлөл
1	Газрын гадарга, хөрс	Уурхайн овоолгын доорх хөрс, ургамал нь бүр мөсөн дарагдаж, эргэж буцалтгүйгээр устана.
2	Агаар	Нүүрсийг олборлох, ачих, тээвэрлэх, овоолго үүсгэх зэрэг үйл ажиллагааны үед агаарын чанарт үзүүлэх нөлөө их байна. Энэ үед их хэмжээний тоос болон бусад төрлийн химийн бодис агаарт дэгдэж хүн амын эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөтэй.
3	Ургамал	Нийт талбайн ургамлан бүрхэвч устаж үгүй болно. Нөхөн сэргээгдэх байдал хязгаарлагдмал. Овоолго үүсгэх, газрын ургамал устаж үгүй болж ургамлан бүрхэвчийн хэмжээ, бэлчээрийн талбай багасна.

3.9 Байгалийн гамшгаас үүсэж болзошгүй осол

Ослын үндсэн шалтгаан нь Байгалийн гамшигт үйл явц (үер, газар хөдлөлт) болон хүний үйл ажиллагааны алдаа болдог. Байгалийн гамшгаас үүсэх болон болзошгүй осолд газар хөдлөлт, усны үер, салхи шуурга, аянга цахилгаан, гал түймэр, үйлдвэрлэлийн осол, халдварт өвчин тархах зэрэг үзэгдлүүд хамаарна.

Аянга цахилгаан

Байгалийн гаралтай болзошгүй аюул нь аянга цахилгаантай борооны үед аянга буух, улмаар гал түймэр гарах, түлш, шатах тослох материал, тэсэрч дэлбэрэх явдал юм. Төсөл хэрэгжих бус нутаг нь жилд орох дуу цахилгаантай аадар бороо харьцангуй их байдаг тул цахилгаан хуваарилах байгууламж трансформаторын систем, агаарын шугамууд, тэсрэх бодис болон түлшний агуулах хамгийн өндөр эрсдэлтэй объектуудад тооцогдоно.

Аадар бороо

Төсөл хэрэгжих орчмын бүс нутагт аадар бороо их ордог ба задгай сайр ихтэй. Эрчимшил их түр зуурын аадар борооны үед уурхайн үйл ажиллагаа түр хугацаанд зогсох газрын хөрс, барилга байгууламж, дэд бүтцийн байгууламж нурж сүйдэх, уурхай усаар дүүрэх, дэд бүтцийн байгууламж эвдэрч сүйдэх, цахилгаан тасрах зэрэг эрсдэлтэй.

Үер

Тус бүс нутагт жилд дунджаар 300 мм хур тунадас унах бөгөөд үүнээс ойролцоогоор 90% нь дулааны улиралд түр зуурын хүчтэй аадар бороо хэлбэртэй унадаг. Нэг хоногт ихээхэн хур тунадас орох нь өвөл зуд болох, зун хөрсний гадаргын угаагдлыг ихэсгэн үржил шимийг муутгахаас гадна гэнэтийн аюултай үзэгдлийн нэг үерийн эрсдэлийг дагуулах зэргээр мал аж ахуй, зам тээвэрт бэрхшээл учруулдаг. Эрчимшил их түр зуурын аадар борооны дараа үер буух аюултай бөгөөд

үерийн улмаас үйлдвэрлэл зогсох, хүний амь эрсдэх, бэртэж гэмтэх, дэд бүтэц, барилга байгууламж үерт автан эвдэрч сүйдэх карьерт их хэмжээний хур борооны ус орж уурхайн олборлолтын үйл ажиллагаа түр зогсох, карьерийн хана, хаягдал хүдрийн далан нурах, сэтрэх, уурхайн эдэлбэр орчмын хөрс элэгдэх, цахилгааны богино холболт үүсэж болзошгүй. Мөн уурхайн карьерт их хэмжээний хур борооны ус орж уурхайн шүүрлийн устай холилдсоноос уурхайн усны төлбөр өсөх эрсдэлтэй.

Шороон шуурга

Төслийн хэрэгжих талбай нь хээрийн бүсэд орших бөгөөд хаврын улиралд хүчтэй шороон шуурга, хүчтэй салхи ихээр босдог. Мөн уурхайн олборлолт, тээвэрлэлт, өрөмдлөг тэсэлгээний үед тоос шороо ихээр босдог. Их хэмжээний тоос нь уурхайн техник, тоног төхөөрөмжүүд тэдгээрийн сэлбэг хэрэгслүүдийн насжилтыг багасгана. Байгалийн шороог шуурга нь тал хээрийн бүсэд хавар идэвхждэг бөгөөд энэ тохиолдолд онц байдал зарлаж үйл ажиллагааг бүрэн зогсооно. Үзэгдэх орчин хязгаарлагдмал болсон үед аваар, осол гарах нөцөл бүрдэнэ. Хүчтэй шороон шуурга салхи нь ажилчидын эрүүл мэнд, аюулгүй байдалд нөлөөлж, үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагааг зогсоох, хаягдлын овоолго нурах зэрэг аюултай.

Халдварт өвчин

Төсөл хэрэгжиж буй бүс нутагт тахал олон нийтийг хамарсан тахал, халдварт өвчин гарснаар хүний амь нас, эрүүл мэндэд хохирол учруулна. Хөдөлмөрийн чадвар түр хугацаанд алдах эрсдэлтэй.

4 2021 ОНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Монгол улсын “Байгаль орчныг хамгаалах тухай” болон “Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай” хуулиуд, 2019 оны 10-р сарын 29-ний өдрийн Байгаль орчин аялал жуулчлалын сайдын А/618 тоот тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлуулах, тайлагнах журам” зэргийг удирдлага болгов.

Төслийн үйл ажиллагаанаас хүрээлэн буй орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг байж болох хамгийн бага хэмжээнд байлгах бөгөөд байгаль орчныг хамгаалах төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тогтмол хянаж ажиллаж байна.

2024 оны байгаль орчны менежментийн үйл ажиллагааны гол арга хэмжээ нь сөрөг нөлөөллийг бууруулах, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө, осол эрсдлийн менежментийг сайжруулах ба байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардалд нийт **33 000 000 / Гучин гурван сая төгрөг /** төгрөгийг зарцуулахаар төлөвлөсөн.

Хүснэгт 7. 2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардал

№	Бүрэлдэхүүн хэсэг	Төсөв /мян.төг/
1	Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний төлөвлөгөө	5,200,000.0
2	Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
3	Нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговор олгох арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
4	Түүх, соёлын өвийг хамгаалах арга хэмжээний төлөвлөгөө	-
6	Осол эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөө	2,400,000.00
7	Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	9,800,000.00
8	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	3,180,000.0

9	Удирдлага зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	6,000,000.0
10	Тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг нөлөөлөлд өртөгч оршин суугчдад тайлагнах төлөвлөгөөний	3,500,000.00
2024 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний нийт төсөв		30,080,000.00

5 СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

5.1 Агаарын чанар

5.1.1. Уурхайн олборлолтын үед тоосжилт ихээр үүсэх үед усалгаа хийх

2024 оны төлөвлөлтөөр 3,911,040 төгрөгийн зардлаар уурхайн олборлолтын үед гарсан тоосжилтийг дарах ажлыг тогтмол бүрэн хийж гүйцэтгэв.

Зураг11. Усалгаа хийж буй байдал

5.1.2. Тээвэрлэлтийн үед гарах тоос шороог багасгах үүднээс уурхайн дотоод болон гадаад замуудад хайрга чулуу дэвсэх

Уурхайн талбайн замыг тогтмол усалдаг бөгөөд хайраг дэвсэж нягтруулсан. 2024 онд 2,000,000 төгрөгөөр нийт 2.8 км зам талбайд хайрга чулуу дэвсэх ажил хийгдсэн.

Зураг12. Технологийн зам

5.1.3. Уурхайн карьерт орж гарах машин, ачилт буулгалтын цаг хугацаа, хоорондын зайг тоосны сарнилтай уялдуулан оновчтой байлгах тооцоог мөрдөж ажиллах

Уурхайн карьерт орж гарах машин, ачилт буулгалтын хугацаа болон уурхайн техникийн ажиллагааг ээлжийн мастерууд болон инженерүүд тогтмол хянаж ажилдаг бөгөөд Уурхайн карьерт орж гарах машин, ачилт буулгалтын цаг хугацаа, хоорондын зайг тоосны сарнилтай уялдуулан оновчтой байлгах тооцоог мөрдөж ажиллах талаар өдөр бүр ажлын зааварчилгааны хуудастай танилцаж гарын үсэг зурж ажилладаг.

2024 онд 9 сарын 30-д				Зааварчилгаа өгсөн <i>Хөдөлмөрч</i> / <i>Хүний нөөц</i> / <i>Э. Бүрэл</i>			
№	Ажилтны овог, нэр	Албан тушаал	Хариуцан гүйцэтгэх ажил	Аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа	Ээлж	Гүйцэтгэсэн ээлж	Гарын үсэг
1	<i>Ц. Урагчаа</i>	<i>А. Тогтох</i>	<i>Б. Тогтох</i>	• НБХХ-г бүрэн гүйцэтгэх үүрэгтэй	Ө	Ш	Тийм
2	<i>А. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>	• АА-ны "Алтан дүрэм"-ийг мөрдөж	Ө	Ш	Тийм
3	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>	• Замын хөдөлгөөнд оролцохдоо замын	Ө	Ш	Тийм
4	<i>А. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>	• Алинаа аюулгүй орох ширүүн, шавардлагатай тохиолдолд ААШ хийж	Ө	Ш	Тийм
5	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>	• Ажилын байрны эмх цэгцгүй ажилт	Ө	Ш	Тийм
6	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>	• Ажилт хангаж ажиллах, АБҮ тогтмол хийх	Ө	Ш	Тийм
7	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>	• Аюулгүй нөхцөл байдалд орсон гэж	Ө	Ш	Тийм
8	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>	• үзвэл ажлын шууд зогсоож, ахлах	Ө	Ш	Тийм
9	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>	• ажилтанд мэдэгдэх	Ө	Ш	Тийм
10	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
11	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
12	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
13	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
14	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
15	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
16	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
17	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
18	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
19	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
20	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
21	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
22	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
23	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
24	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
25	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
26	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
27	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
28	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
29	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм
30	<i>Б. Ариунзаяа</i>	<i>Т. Тогтох</i>	<i>Т. Тогтох</i>		Ө	Ш	Тийм

Зураг13. Зааварчилгааны дэвтэр

5.1.4. Тээврийн хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдлыг шалгаж, хаалга цонхны чигжээс, хамгаалалтын үзлэгийг хийж агаарыг цэвэршүүлэх төхөөрөмж хэрэгслийг бүрэн бүтэн байдлыг хангаж ажиллах

Тээврийн хэрэгслийн бүрэн бүтэн байдлыг шалгаж, хаалга цонхны чигжээс, хамгаалалтын үзлэгийг хийж агаарыг цэвэршүүлэх төхөөрөмж хэрэгслийг бүрэн бүтэн байдлыг ханган ажиллав.

Ажилд гарахын өмнө жолооч операторууд техникийн үзлэгийн хуудсаар тухайн техникийн бүрэн бүтэн байдлийг тогтмол шалгадаг.

ДАМПЫН ҮЗЛЭГИЙН ХУУДАС

0005851
Огноо: 2024.03.08
Мото шат: 4456.8
Операторын нэр: Б.Бадарцаа ID: 11111111 Машин дутаар: 230

Салламж:
• Хэвийн бол ОК баганад (+) тэмдэг тавих
• Хэвийн бус бол ОК баганад (-) тэмдэг тавих бөгөөд тайлбарыг тэмдэглэгээ баганад тодорхой бичиж үү.

№	Үзүүлэлт	ОК	Тэмдэглэгээ
1	Их бие, гадаргуу	+	
2	Дугуйн даралт болон эгнэлд	+	
3	Кардан	+	
4	Хойд, урд тэнхлэг	+	
5	Чулуу зайлуулгач болон шаврын хаалт	+	
6	Өргөх цилиндрийн суурь боолт болон гоожилт	+	
7	Закхын дамжуулгач болон подвеск шалгах	+	
8	Тээврийн болон өргөх шкнндрийн пайли	+	
9	Гидрийн шингэний түвшин болон гоожилт	+	
10	Тосолгооны ихсгүүд	+	
11	Гингүүр, тившиг, тившигийн хаалт	+	
12	Хэрэгсэлийн тосны түвшин	+	
13	Хэрэгсэлийн шингэний түвшин	+	
14	Руслийн гидрийн шингэний түвшин	+	
15	Турбин	+	
16	Радиатор	+	
17	Сэнсний болон бусад ремь	+	
18	Цахилгааны утаснууд	+	
19	Гар галын хорнууд	+	
20	Анхааруулах болон үйлдлийн гэрлүүд	+	
21	Хянах самбар болон загчууд	+	
22	Агааржуулагчийн ажиллагаа	+	
23	Бүх удирдлага, педалуудын ажиллагаа	+	
24	Шил арчигч	+	
25	Талнууд, цонхнууд бүрэн бүтэн эсх	+	
26	Тормос	+	
27	Суудлын бүс	+	
28	Радио станц	+	
29	Гэрлүүд, маяк	+	
30	Дуут дохио	+	

Тайлбар:

ХУУДАС

0005718
Огноо: 2024.03.08
Мото шат: 3800
Операторын нэр: Б.Бадарцаа ID: 11111111 Машин дутаар: 230

Салламж:
• Хэвийн бол ОК баганад (+) тэмдэг тавих
• Хэвийн бус бол ОК баганад (-) тэмдэг тавих бөгөөд тайлбарыг тэмдэглэгээ баганад тодорхой бичиж үү.

№	Үзүүлэлт	ОК	Тэмдэглэгээ
1	Их бие, гадаргуу	+	
2	Дугуйн даралт болон эгнэлд	+	
3	Кардан	+	
4	Хойд, урд тэнхлэг	+	
5	Чулуу зайлуулгач болон шаврын хаалт	+	
6	Өргөх цилиндрийн суурь боолт болон гоожилт	+	
7	Закхын дамжуулгач болон подвеск шалгах	+	
8	Тээврийн болон өргөх шкнндрийн пайли	+	
9	Гидрийн шингэний түвшин болон гоожилт	+	
10	Тосолгооны ихсгүүд	+	
11	Гингүүр, тившиг, тившигийн хаалт	+	
12	Хэрэгсэлийн тосны түвшин	+	
13	Хэрэгсэлийн шингэний түвшин	+	
14	Руслийн гидрийн шингэний түвшин	+	
15	Турбин	+	
16	Радиатор	+	
17	Сэнсний болон бусад ремь	+	
18	Цахилгааны утаснууд	+	
19	Гар галын хорнууд	+	
20	Анхааруулах болон үйлдлийн гэрлүүд	+	
21	Хянах самбар болон загчууд	+	
22	Агааржуулагчийн ажиллагаа	+	
23	Бүх удирдлага, педалуудын ажиллагаа	+	
24	Шил арчигч	+	
25	Талнууд, цонхнууд бүрэн бүтэн эсх	+	
26	Тормос	+	
27	Суудлын бүс	+	
28	Радио станц	+	
29	Гэрлүүд, маяк	+	
30	Дуут дохио	+	

Тайлбар:

Зураг14. Техникийн үзлэгийн хуудас

5.1.5. Уурхайн машин механизмуудын янданд шүүлтүүр тавих

Уурхайд ашиглагдаж буй машин механизмууд нь 2024 онд авто тээврийн үзлэгт оруулсан. Монгол улсын MNS 0216:2017 стандартад нийцсэн түлшийг хэрэглэж байна. Уурхайд ашиглагдаж буй техникүүд нь утаа баригчтай байдаг ба утаа баригч нь шүүлтүүртэй байдаг байна.

5.1.6. Хүнд машин механизмын утааны хэмжээг стандартын шаардлага хангах хэмжээнд байлгах, үзлэг шалгалтыг хийх засвар үйлчилгээг тогтмол хийх

Хүнд машин механизмын утааны хэмжээг стандартын шаардлага хангах хэмжээнд байлгах, үзлэг шалгалтыг хийх засвар үйлчилгээг тогтмол хийж машин механизмд үзлэг хийж бүртгэлжүүлэв.

- Хүнд машин механизмын утааны хэмжээг стандартын шаардлага хангах хэмжээнд байлгах, үзлэг шалгалтыг хийх, засвар үйлчилгээг тогтмол хийх
Уурхайд ашиглагдаж буй техникүүдэд мот/цагийн үйлчилгээг төлөвлөгөөний дагуу хийж явдаг.

“ЭРЭЭН ТОЛГОЙ” ХХК ЭРЭЭН ТОЛГОЙН ХҮРЭН НҮҮРСНИЙ ОРД

[illegible]

Зураг15. Мот цагийн үзлэгийн төлөвлөгөө

5.1.7. Уурхайн ажиллагсдад тоосноос хамгаалах хошуувч, амны маск, хүнсний нэмэлт бүтээгдэхүүнээр ажилчдыг хангах сургалт явуулах

2024 онд уурхайн нийт ажилчдад тоосноос хамгаалах шүүлтүүртэй маскыг тогтмол олгодог мөн хүнсний нэмэлт бүтээгдэхүүн аарц, сүү, сүүн бүтээгдэхүүн чацарганы шүүс зэргийг нэмэлтээр ханган ашигладаг.

[illegible]

5.2.2. Уурхайн орчны замыг стандартын дагуу тавих, нэмэлт тэмдэгжүүлэх ажил хийх, муудаж гандсан хэсгийг сольж шинээр байршуулах

Уурхайн ашиглалтын талбайд олон салаа зам гарахаас сэргийлж тогтсон технологийн замыг гаргаж хөмсөг хийн тэмдэгжүүлсэн байна. Муудсан гандсан тэмдэгийг солих шаардлагатай тохиолдолд шинээр тавих замын тэмдэгүүд бэлэн байна.

Зураг18. Замын тэмдэгжүүлэлт

5.2.3. ШТМ-ийг стандартын шаардлага хангасан саванд хадгалах хадгалалтанд хяналт тавих

Шатах тосох материалыг стандартын шаардлага хангасан саванд хадгалаж хадгалалтын байдалд хяналт тавин ажиллаж байна.

Зураг19. Түли хадгалах сав

5.2.4. Машин механизмын засвар үйлчилгээ хийх талбайд бетон хучилт хийх

Машин механизмын засвар үйлчилгээ хийх засварын байрыг хөрсний элэгдэл эвдрэлээс хамгаалан бүрэн бетон хучилттай хийсэн байна.

Зураг20. Засварын байр

5.2.5. Хөрсний бохирдол үүсэхээс сэргийлэх болон олон салаа зам гаргахгүй байх талаар жолооч операторуудад сургалт явуулах

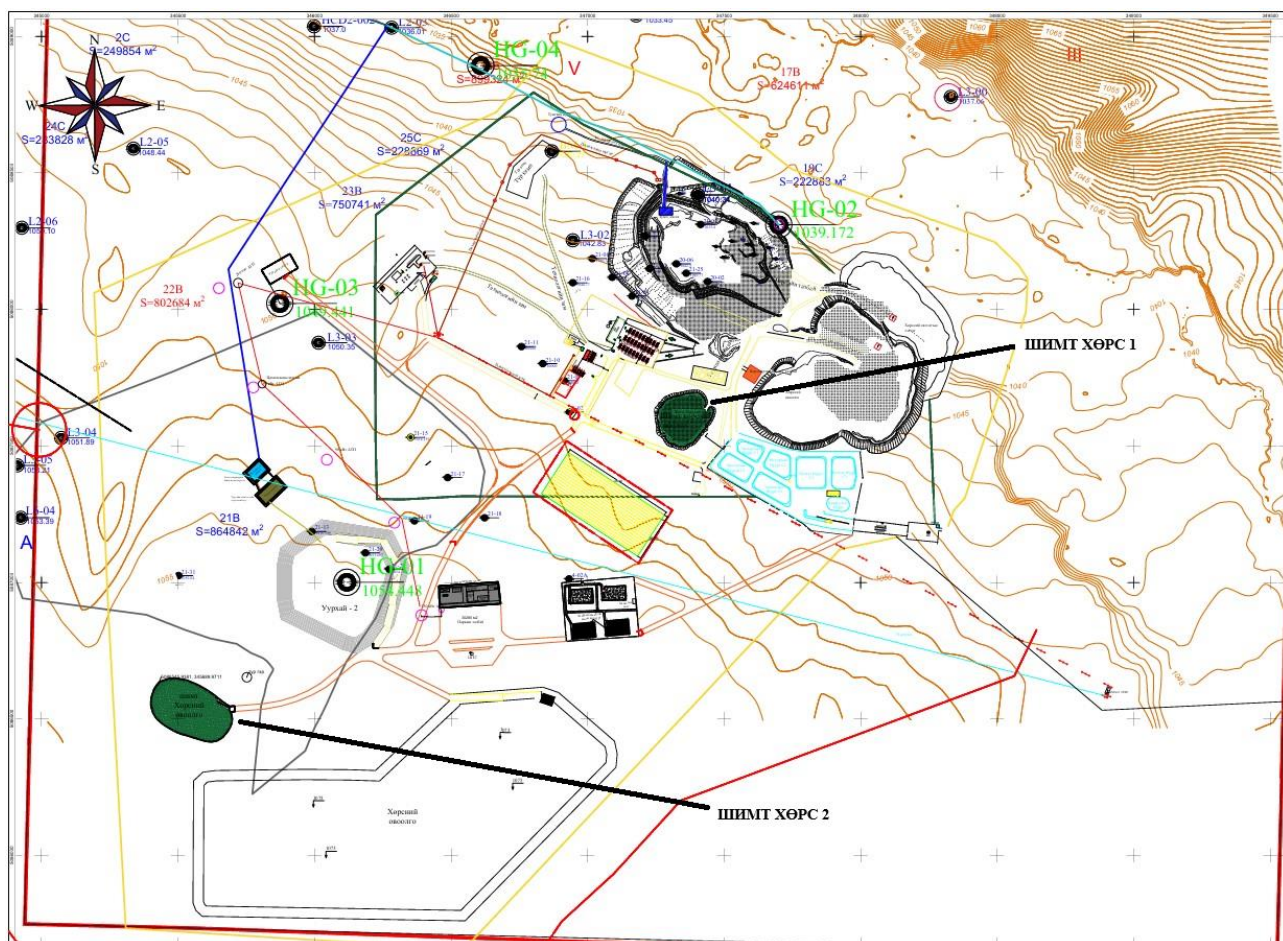
Уурхай доторх замыг тэмдэгжүүлж олон салаа зам гаргахгүй байхаар өндөр хөмсөг хийсэн. Жолооч операторуудад өдөр тутмын зааварчилгаанд маршрутын замаар явах, олон салаа зам гаргахгүй байх санамжыг өгч ажиллаж байна.

Зураг21. Уурхайн дотоод зам

5.2.6. Хөрсний овоолго болон шимт хөрсний овоолгыг төлөвлөгөөний дагуу цэгцтэй хураах

Уурхайн ажлын төлөвлөгөөнд шимт хөрсийг тохиромжтой цэгт байрлуулахаар төлөвлөж төлөвлөгөөний дагуу шимт хөрсийг хурааж байна.

Зураг 22. Шимт хөрс хураах талбай

5.2.7. Автомашины хурдыг боломжит хэмжээгээр хязгаарлах арга хэмжээ авах / олон салаа зам гаргахаас сэргийлэх /

Автомашины хурдыг боломжит хэмжээгээр хязгаарлах арга хэмжээ авч олон салаа зам гаргахаас сэргийлэн ажиллав. Хурдны хязгаарын тэмдэг тэмдэглэгээг байршуулсан. Үүнд уулын мастер, ХАБ-ийн ажилтан хяналт тавин ажиллаж байна.

Зураг23. Хурдны хязгаарын тэмдэг

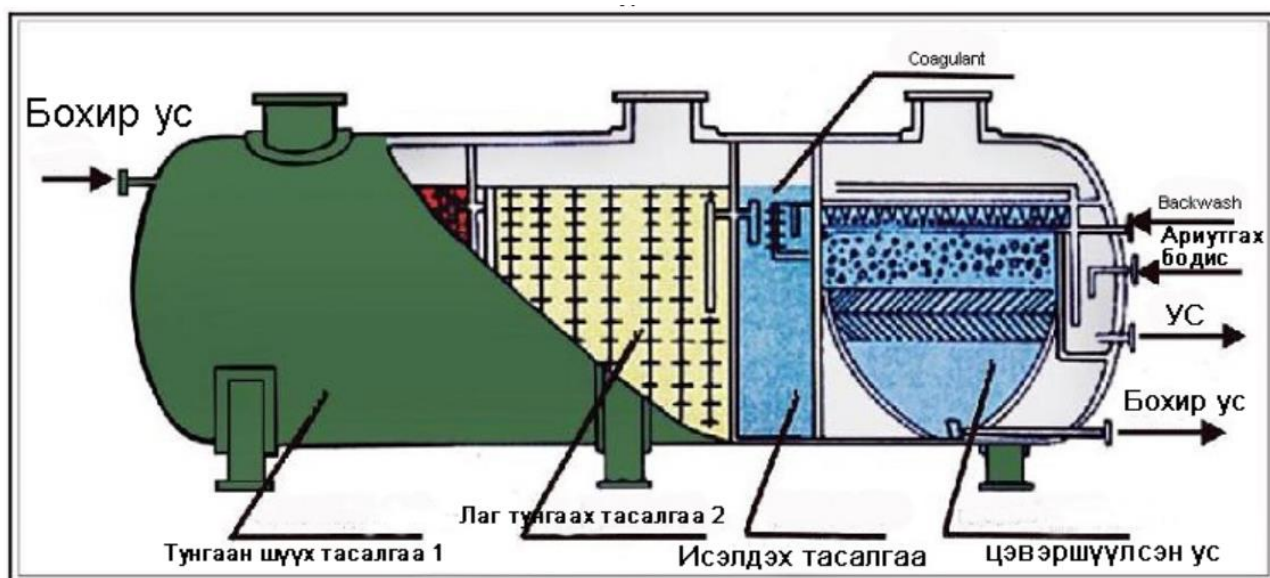

Зураг24. Уурхайн замын эмх цэгц, олон салаа зам гаргаагүй байдал

5.3 Ус ашиглалт

5.3.1. Ахуйн бохир усыг цэвэршүүлэх ногоон байгууламжийн усалгаанд ашиглах

Ахуйн бохир усыг цэвэршүүлэх ногоон байгууламжийн усалгаанд ашиглах ажлын хүрээнд 2024 оны 1 дүгээр улиралд ашиглалтад орсон ажилчдын кемпид хувь компаниар ахуйн бохир усны цэвэршүүлэх төхөөрөмж суурьлуулсан. Цэвэрлэх байгууламжаас гарч буй саарал усыг ногоон байгууламжийн усалгаанд ашиглахаар төлөвлөн ажиллаж байна.

Зураг25. Цэвэрлэх байгууламжийн ерөнхий схем

Зураг26. Суурьлуулсан цэвэрлэх байгууламж

5.3.2. Үйлдвэрлэлийн болон ахуйн усны хэрэглээг тооцох хэмнэлттэй зарцуулах техник технологи ашиглах

Уурхайд нийт 220 хүн 2 ээлжээр ажиллахаар БОННУ дээр тусгасан бөгөөд 5н жилийн хугацаанд ахуйн хэрэглээнд 49500м куб ус ашиглана гэж тооцсон байна.

2024 оны байдлаар 130 ажилчин ажиллаж байгаа бөгөөд ахуйн хэрэгдээнд 7020м куб ус ашиглах тооцоотой байна. Уурхайд ашиглагдаж байгаа худагт тоолуур суурилуулж тоолуурын заалтаар усны төлбөрийг төлж ажиллаж байна.

Ашиглалтын жилүүд	Хоногийн усны хэрэглээ, норм м³	Ажилчидын тоо	Жилд ажиллах хоног	Жилийн усны хэрэглээ, м³
1	0.15	220	300	9,900
2	0.15	220	300	9,900
3	0.15	220	300	9,900
4	0.15	220	300	9,900
5	0.15	220	300	9,900
Нийт	49,500 м³			

Уурхайн орд ашиглалтын 5 жилийн хугацаанд унд ахуйн хэрэглээнд 49,500 м³ усыг ашиглахаар байна.

Үйлдвэрлэлийн болон ахуйн усны хэрэглээг тооцох хэмнэлттэй зарцуулах техник технологи ашиглах зорилгоор ухаалга цоргыг ажилчдын кемпний ариун цэврийн өрөөнд байршуулахаар техник технологийг судлах ажил хийгдэж байна. Усыг хэмнэлттэй ашиглахыг уриалан ариун цэврийн өрөөнд ус хэмнэх талаар уриалга, гарын авлага бэлтгэн байршуулав. Мөн усны мэргэжлийн байгууллагатай хамтран Усны нөөцийг зүй зохистой ашиглах сургалтыг нийт ажилчдын дунд зохион байгуулж ажиллав.

5.3.3. Ус ашиглалтын гэрээ байгуулах, ус ашигласны төлбөр төлөх

Монгол улсын Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Усны газраар 2024 оны 4 дүгээр сарын 30-ны өдрийн 69 дугаартай “Ус ашиглалт дүгнэлт” гаргуулан Буйр нуур-Мэнэнгийн талын сав газрын захиргааны 2024 оны А/07 тушаалаар Ус ашиглах зөвшөөрөл авч 5 сарын 1-ны өдөр Ус ашиглах гэрээ байгуулав. Унд ахуйн худгийн ус болон, шавхан зайлуулж буй усанд баталгаат

тоолуурыг суурьлуулсан. 2024 оны 11 сарын 1-ны байдлаар Усны төлбөр болох **44,493,351.00** төгрөгийг Сүхбаатар аймгийн Татварын дансанд шилжүүлсэн болно.

БҮЙР НҮҮР-МЭНЭГИЙН ТАЛЫН САВ ГАЗРЫН ЗАХИРГААНЫ ДАРГАЙН ТУШААЛ

2024 оны 05 сарын 01

Дугаар А/07

Зөвшөөрөл олгох тухай

Монгол Улсын Усны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.6, 28.7, 29 дүгээр зүйлийн 29.1 дэх заалт, Усны газрын 2024 оны 04 дүгээр сарын 30-ны өдрийн 89 дугаартай “Ус ашиглуулах дүгнэлт”-ийг үндэслэн ТУШААХ нь:

- Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын нутаг дэвсгэрт хүрэн нүүрс олборлох үйл ажиллагаа явуулж буй 9011823374 улсын бүртгэлийн дугаартай, 6645127 регистрийн дугаартай “Эрэн толгой” ХХК-д үнд ахуйн хэрэгцээнд 17,617.5 м³/жил, зам талбайн тоосжилт дарахад 43,146.0 м³, биологийн нөхөн сэргээлт хийхэд 3,600.0 м³, мод тарихад 243.0м³, уурхайн ухлагаас шавхан зайлуулах шүүрлийн 121,305.6 м³/жил нийт 185,912.1 м³/жил газрын доорх усыг 2024 онд ашиглахыг зөвшөөрсүгэй.
- “Эрэн толгой” ХХК-тай ус ашиглах гэрээ байгуулж, ус ашиглалтын байдалд байнгын хяналт тавьж ажиллахыг Усны барилга байгууламж, үйлдвэр хөдөө аж ахуйн ус ашиглалтын асуудал хариуцсан ахлах мэргэжилтэн Д.Сандуйжамц, Уул уурхай, эрчим хүчний ус ашиглалтын асуудал хариуцсан мэргэжилтэн Э.Болорчимэг нарт үүрэг болгосугай.
- Усны тухай хуулийн 30 дугаар зүйлийн 30.1.4 дэх заалт, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2013 оны А/158 дугаар тушаалаар батлагдсан “Ус ашиглалт, хэрэглээг тоолууржуулах журам”-ын дагуу газрын доорх усны цоонг, шугам хоолой, худаг бүрийг баталгаат тоолуураар тоолууржуулах, тоолуурын заалтын дагуу усны төлбөр тооцоог барагдуулж байхыг “Эрэн толгой” ХХК-ийн захирал /М.Чингүн/-д үүрэг болгосугай.

ДАРГА Ш.ХАНГАРЬД

БАТЛАВ
БҮЙР НҮҮР-МЭНЭГИЙН ТАЛЫН САВ ГАЗРЫН ЗАХИРГААНЫ ДАРГА Ш.ХАНГАРЬД

БАТЛАВ
“ЭРЭЭН ТОЛГОЙ” ХХК-ИЙН ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ М.ЧИНГҮН

УС АШИГЛАХ ГЭРЭЭ №83

2024.05.01

Чойбалсан хот

Нэг. Ерөнхий зүйл

Усны тухай хуулийн 28 дугаар зүйлийн 28.4, 28.6, 28.7, 29 дүгээр зүйлийн 29.1-д заасны дагуу Монгол улсын Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Усны газрын 2024 оны 04 дугаар сарын 30-ний өдрийн №89 дугаартай “Ус ашиглах дүгнэлт”, Буйр нүүр-Мэнэгийн талын сав газрын захиргааны даргын 2024 оны А/07 тушаалаар олгосон “Ус ашиглах зөвшөөрөл”-ийг үндэслэн:

Ус ашиглуулагчийг төлөөлж: Буйр нүүр-Мэнэгийн талын сав газрын захиргааны ахлах мэргэжилтэн Д.Сандуйжамц, Ус ашиглагчийг төлөөлж: Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын нутагт орших MV-021459 тоот тусгай зөвшөөрөл бүхий 9011823374 улсын бүртгэлийн дугаартай, 6645127 регистрийн дугаартай “Эрэн толгой” ХХК-ийн хуулийн зөвлөх П.Энхболд нар ус ашиглах талаар харилцан тохиролцон энэхүү гэрээг 2024 оныг дуустал хугацаатай байгуулав.

Хоёр. Гэрээний гол нөхцөл

- Ус ашиглах зориулалт:** Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын нутагт орших MV-021459 тоот тусгай зөвшөөрөлтэй “Эрэн толгой” ХХК-ийн хүрэн нүүрсний ордон үйлдвэрлэлийн технологийн хэрэгцээнд болон үнд ахуй, шавхан зайлуулах хэрэгцээнд, зам талбайн усалгаа тоосжилт дарах (шавхан зайлуулсан уснаас) усны нөөцийг ашиглана.
- Нийт ашиглах усны хэмжээ: 185,912.1 м³/жил**
  - Үнд ахуйн 17,617.5 м³
  - Уурхайд шүүрэлтээр орж ирэх усны хэмжээ – 121,305.6 м³
  - Уурхайн зам, талбайн тоосжилт дарахад ашиглах ус-43,146.0 м³
  - Биологийн нөхөн сэргээлт хийхэд шаардагдах усны хэмжээ- 3,600.0 м³
  - Тэрбум мод хөдөлгөөний хүрээнд мод тарихад ашиглах ус-243.0 м³
- Усны чанар, найрлага:**
Үнд ахуйн худгийн уснаас, шавхан зайлуулах уснаас усны дээж авч итгэмжлэгдсэн лабораториор шинжилгээ хийлгэн, шинжилгээний дүнг ус ашиглалтын тайланд хавсарган Буйр нүүр-мэнэгийн талын сав газрын захиргаанд ирүүлнэ.
- Усны эх үүсвэрийн:**
Байршил: Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын нутаг “Эрэн толгой” хүрэн нүүрсний орд, Солбицол, ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй талбай. Тусгай зөвшөөрөлийн дугаар MV-021459, талбайн хэмжээ: 3,251.05 га (Солбицлын 8 цэг)

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1240106793186

Д / Регистр: 90202009647 / 6645127

твар талогчийн нэр: Эрэн толгой

тварын төрөл: 01030724 - Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашигласан усны төлбөр

ирьлалх татварын алба: Сүхбаатар / Аймгийн төвлөрсөн

олсон дүн: 34,493,351.00 ₮

йлгээний өгнөө: 2024-05-22 12:50:16.0

йлгээний утга: 1240106793186010020096476645127902020096479999999936058768ЭРЭЭН ТОЛГОЙ ХХКGolomtbank-Online99999999

тварын дүнс: Сү/Ус ашигласны төлбөр - 100120000944

лалтын хэлбэр: Толонт банк

МОНГОЛЫН ТАТВАРЫН АЛБА

ТАТВАР ТӨЛСӨН БАРИМТ № - 1240106793186

Д / Регистр: 90202009647 / 6645127

твар талогчийн нэр: Эрэн толгой

тварын төрөл: 01030724 - Үйлдвэрлэл, үйлчилгээний зориулалтаар ашигласан усны төлбөр

ирьлалх татварын алба: Сүхбаатар / Аймгийн төвлөрсөн

олсон дүн: 10,000,000.00 ₮

йлгээний өгнөө: 2024-04-25 13:46:1.0

йлгээний утга: 1240106793186010020096476645127, и/ш, Эрэн толгой, 98889892; 512074912; ЭРЭЭН ТОЛГОЙ ХХКGolomtbank-Online99999999

тварын дүнс: Сү/Ус ашигласны төлбөр - 100120000944

лалтын хэлбэр: ХААН Банк

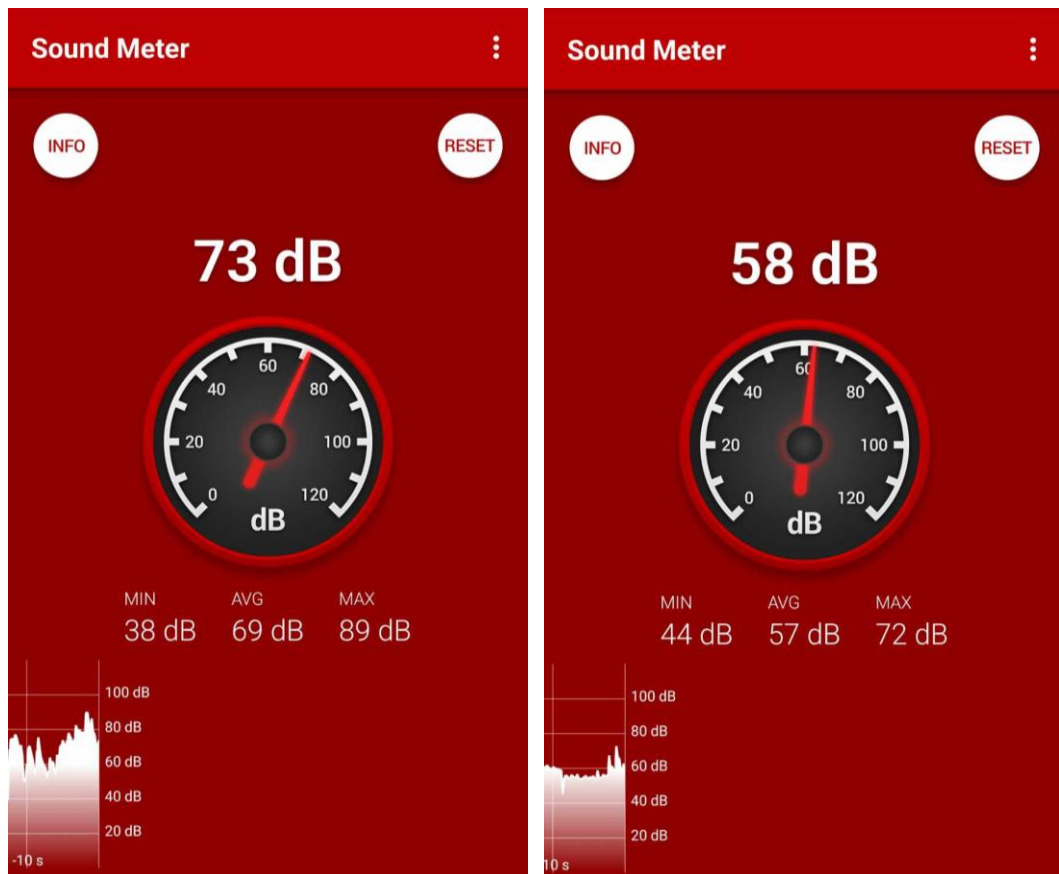

Зураг27. Усны гэрээ төлбөр

5.4 Дуу чимээ

5.4.1. Дуу шуугианы хэмжилт (2 цэгт дууны түвшин хэмжигч NL-04 багажаар) хийж, дуу шуугиан бүхий машин механизмын ашиглалтыг оновчтой төлөвлөх, үр ашиггүй ашиглалтыг багасгах

Дуу шуугианы хэмжилт хийж, дуу шуугиан бүхий машин механизмын ашиглалтыг оновчтой төлөвлөх, үр ашиггүй ашиглалтыг багасгах зорилгоор 2 цэгт дууны түвшин хэмжигч Sound meter багажаар хэмжилт хийж гарсан үр дүнг нийт ажилчдад танилцуулж зөвлөгөө мэдээлэл өгч ажиллав.

Зураг28. Дуу шуугианы шинжилгээ

Засварын хэсэг болон кемпийн орчны дуу хэмжилтийг хийсэн бөгөөд

- засварын хэсэгт хэмжилтийн үед max-89db avarage-69db
- кемп орчимд хэмжилтийн үед max-72db avarage-58db байна.

6 НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

2024 оны ажлын төлөвлөгөөнд нөхөн сэргээх төлөвлөгөө тусгагдаагүй бөгөөд уурхайн үйл ажиллагаа олборлолтын үе шатандаа эхэлж байгаа болно.

7 ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

7.1 Бэлчээрийн даацыг хэтрүүлэхгүй байх, бэлчээрийг амраах, нэг газар аль болох цөөн айл өрхүүдийг буулгах зэрэг арга хэмжээг орон нутгийн байгаль орчны мэргэжилтэнтэй хамтран зохион байгуулах

Орон нутгаас ирсэн хүсэлтийг хүлээн авч дор бүр нь шийдвэрлэн ажиллаж байна.

2024 онд 4-р багийн иргэдийн хүсэлтээр уурхайгаас баруун тийш 5км-т байрлах “Хөөврийн булаг”-ын эх хашаажуулах ажил хийгдэж дууслаа.

Хүснэгт8. Булгийн эх хашаажуулсан тоон мэдээлэл

№	Ажил	Тоо
1	Ажилласан хүний тоо	4

2	Ган утас	10 боодол
3	Төмөр шон	240 ширхэг
4	Цацруулагч тууз	5м
5	Түлш/фортер/	
6	Ажилласан өдөр	2

Булгийн эх хашаажуулах ажил:

Зураг29. Булгийн эх хашаалсан байдал

Хог хаягдлын цэг цэвэрлэж булах

Эрдэнэцагаан сумын засаг дарга Г. Эрдэнэчулуун, Байгаль орчны мэргэжилтэн Д. Амарбаясгалан нарын хүсэлтийн дагуу сумын нэгдсэн хогийн цэгийг 2024.05.13-2024.05.17ны хооронд Эксикватор 1ширхэг, Ковш-1ширхэг, нийт бүтэн 3н өдөр 5 га газрын хогыг булж, түрж цэвэрлэсэн.

Хүснэгт 9. Хогийн цэг цэвэрлэсэн техникийн мэдээлэл

№	Ажилласан техник	Ажилласан цаг
1	Экскаватор	50
2	Ковш	50

Зураг 30. Хогийн цэгийг цэвэрлэхээс өмнөх байдал

Зураг31. Хогийн цэгийг цэвэрлэсэн байдал

7.2. Бэлчээрийн жижиг мэрэгч амьтад (үлийн цагаан оготно)-ын судалгааг хийх, бэлчээрт хэрхэн нөлөөлж байгааг тодорхойлох

Үлийн цагаан оготно бол хээрийн бүсийн биогеоценозын системийн дотор түүний салшгүй нэг гишүүн байгаль дахь бодисын эргэлтэд тодорхой үүргийг гүйцэтгэж байдаг амьтан юм. Гэвч сүүлийн жилүүдэд манай орны 17 аймгийн нутаг дэвсгэрт буюу манай улсын нийт 113 сая га бэлчээрийн талбайтайгаас 40 сая га-д нь үлийн цагаан оготно тархсан байна. Ингэж үлийн цагаан оготно хүрээгээ тэлснээр бэлчээрийн сөл шимтэй ургамлаар хооллон бэлчээрийн ургамлыг 90% хүртэл сүйтгэж мал аж ахуйд ноцтой хүндрэл учруулах аюултай юм. Сүхбаатар аймгийн хувьд 2016 онд Сүхбаатар аймгийн Баруун-Урт сумын Долоон худаг орчмын 6400 га газрыг бэлчээрийн доройтлоос сэргийлэх зорилгоор оготно устгалын ажлыг хийж оготно устгалын ажлыг жилд 1 удаа, хаврын улиралд зохион байгуулдаг юм. Сүүлийн жилүүдэд Эрдэнэцагаан сумын нутагт төдийгүй зүүн аймгуудын нутагт үлийн цагаан оготны тоо хэмжээ буурсан үзүүлэлтэй байна. Ингэснээр бэлчээрийн доройтол багасаж бэлчээр сэргэж ургамлан бүрхэвч нэмэгдэх юм.

Манай компанийн зүгээс ирэх жилүүдэд үлийн цагаан оготны тоо толгойг өсөхөөс сэргийлж үлийн цагаан оготноор хооллодог олон нэр төрлийн шувуунд зориулан шон босгох, суудал засах, үнэг, хярсны амьдрах таатай орчныг бүрдүүлэх зэрэг биологийн арга техникийг хэрэглэхээр төлөвлөн ажиллаж байна.

7.3. Хамгаалалтын захиргааны эргүүл, хяналтын ажилчдад шаардлагатай техник хэрэгсэлээр хангах(энгэрийн камер дүү хураагуур г.м)

2024 оны 10 сарын 12-нд Эрэн толгой Уурхайгаас 33 км буюу Зотолхан хайрханы баруун урд Мөрийн цайдам гэдэг газраас гал түймэр гарч тархаж эхэлсэн тул уурхайгаас 14цагт 9 хүн 5

техник гарч орон нутаг болон онцгой байдлын алба хаагчтай хамтран 7км өргөнтэй хээрийн түймэрийг уурхайгаас 12 км зайд 21цаг 30минутанд бүрэн унтрааж дуусав.

Түймэрт Эрэн Толгой ХХК-с 795л түлш зарцуулан 5 техник 9 хүн 8 цагийн турш ажилласан.

Хүснэгт10. Түймэрт ажилласан техникийн мэдээлэл

Техник	Тоо/Ширхэг	Мот/цаг	Зарцуулсан түлш
Ковш	2	8 цаг	480л
Автогрейдер	1	8	200л
Хөнгөн тэрэг LV	1	145km	35л
Усны машин	1	75km	80л
Нийт	5		795л

Зураг32. Түймэрийн үед ажиллаж байгаа байдал

Малын сэг зэм устгах ажил

Мөн түүнчлэн өвөлжилтийн байдал хүндэрсэнтэй холбогдуулан үхсэн малын сэг зэм устгах ажилд оролцож техник хүн хүч гарган ажилласан. Нийгмийн хариуцлагын хүрээнд хийгдсэн ажил:

Уурхайн ойр орчмын хашаа бариулах ажлыг эсэргүүцсэн 4-р багын 5н өрхөөр орж уурхайн талаар мэдээлэл өгч санал хүлээн авч хашааг үргэлжлүүлэн барих болсон. Мөн 2 айлын бог, бод мал нийлсэн 1000 гаруй тооны сэг зэмийг цэвэрлэж булсан. Үүнд уурхайгаас ковш 183, дамп-222 техникээр сэг зэмийг зөөвөрлөн ачиж булах ажил хийгдсэн. Экскаватор-00 нүх ухуулах ажилуудыг нийгмийн хариуцлагын хүрээнд хийсэн.

Хүснэгт11. Малын сэг зэм устгах ажлын техникийн мэдээлэл

№	Ажилласан техник	Ажилласан цаг
1	Экскаватор	20
2	Ковш	20
3	Дамп	20

Зураг33. Малын сэг зэмийг цэвэрлэх үеийн зураг

Зураг34. Малын сэг зэм устгаж байгаа байдал

8 НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

Төслийн хүрээнд нүүлгэн шилжүүлэх үйл ажиллагаа хийгдэхгүй тул 2020-2024 оны БОМТ-нд нүүлгэн шилжүүлэх нөхөн олговор олгох арга хэмжээ тусгагдаагүй болно.

9 ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

9.1 Түүх соёлын өв дурсгалуудын талаарх мэдээлэлд анхааралтай хандах, сэргээх ажилд оролцох

Одоогоор ямар нэгэн хүсэлт ирээгүй байна.

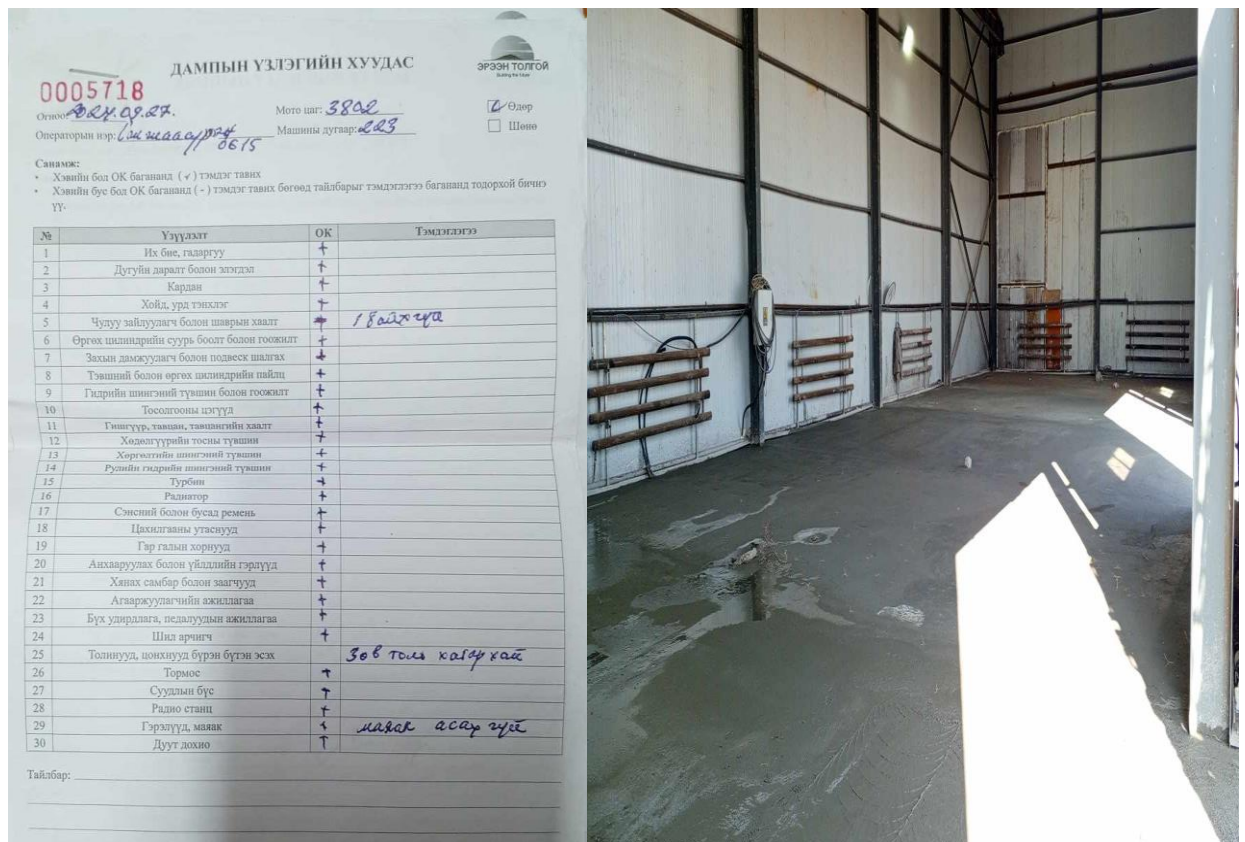
9.2 Судалгаанд оролцох

Хийгдээгүй. 2025 оны төлөвлөгөөнд дахин тусгах боломжтой.

10 ОСОЛ ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

10.1 Техник технологийн аюулгүй байдлыг тогтмол шалгах, хянах, машин техникийн засвар үйлчилгээг тусгай бэлтгэсэн талбайд явуулж хэвших

Операторууд ээлж хүлээлцэхдээ үзлэгийн хуудсаар хүлээлцдэг. Техникуудийн засвар үйлчилгээнд засварын мастер, механикууд хяналт тавин ажилладаг. Мөн шаардлагатай засвар үйлчилгээг засварын байранд хийж гүйцэтгэдэг байна.

Зураг35. Техникийн үзлэгийн хуудас болон засварын байр

10.2. Галын болон байгалийн аюул гамшигаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар сургалт, зохион байгуулах

Онцгой байдлын газартай хамтран Галын болон байгалийн аюул гамшгаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний талаар сургалт зохион байгуулж ажилласан.

Зураг36. Аюул гамшигаас сэргийлэх сургалт

10.3 Аваар ослын үед авран хамгаалах төлөвлөгөөтэй байх

Эрээн Толгойн хүрэн нүүрсний ил уурхайн аюулын үед хэрэгжүүлэх төлөвлөгөө гарган ОБЕГ-аар батлуулахаар өгсөн байна. Батлуулахаар хүргүүлсэн албан бичгийг хавсаргав.

10.4 Байгаль орчныг хамгаалах талаар сургалтыг жилд нэг удаа зохион байгуулах, холбогдох сумын байгаль орчны алба, байгаль хамгаалагч нартай харилцан холбоотой ажиллах

2024 оны Байгаль орчныг хамгаалах талаар сургалтыг Буйр нуур-Мэнэнгийн талын сав газрын захиргаатай "Усны нөөцийг зүй зохистой ашиглах, хог хаягдлыг бууруулах" чиглэлээр сургалт зохион байгуулав.

Зураг37. Байгаль орчны сургалт

11 ХОГ ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ

11.1 Хатуу хог хаягдлыг ангилан ялгаж, зайлуулах, дахин ашиглах тогтолцоог нэвтрүүлэх

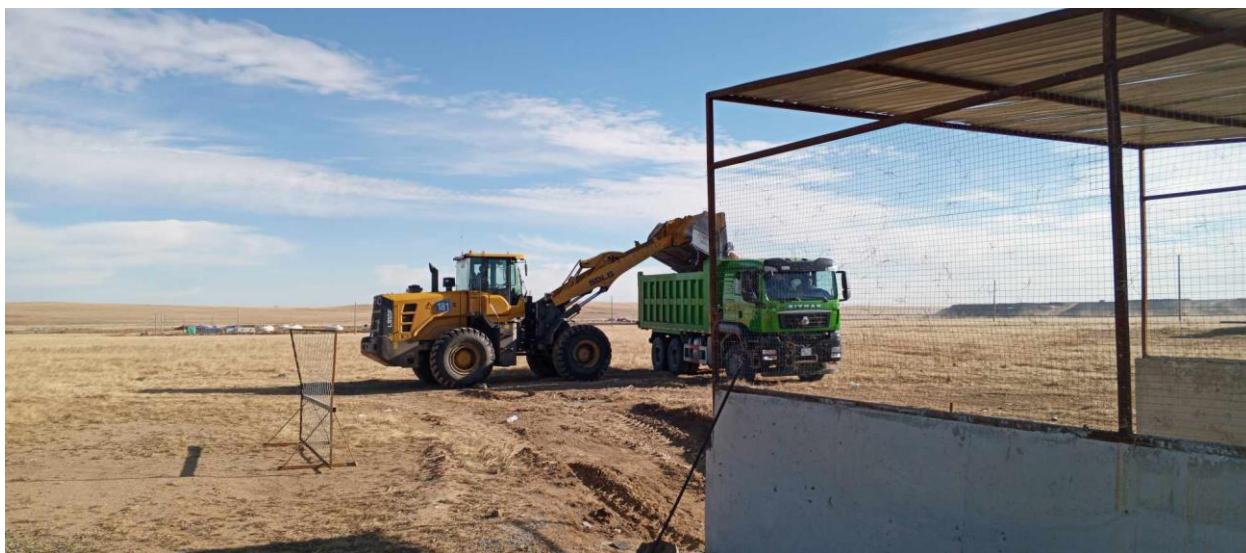
2024 онд засварын талбайд аюултай хог хаягдал цуглуулах цэг, хаягдал төмөр, дугуй цуглуулах цэг, кемп орчимд ахуйн хог хаягдал цуглуулах цэгийг байгуулсан. Ахуйн хог хаягдал цуглуулах цэгт хог хаягдлыг ангилан ялгах боломжтой юм.

Зураг38. Хог хаягдал цуглуулах цэг

11.2 Хатуу хог хаягдлыг цуглуулж нэгдсэн цэгт хүргэж устгаж байх

Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын төвлөрсөн хогийн цэгт гэрээний дагуу цуглуулан тээвэрлэдэг. 2024 оны 11 сарын байдлаар 4 удаа тээвэрлэлт хийгдсэн байна. Тээвэрлэлт хийх үед аюулгүй ажиллагаа, эрүүл ахуйн шаардлагыг хангаж ажиллуулах үүднээс жолоочид зааварчилгаа санамжыг тухай бүрт нь байгаль орчны мэргэжилтэн өгч ажилладаг.

Зураг39. Хог хаягдалыг нэгдсэн цэгт тээвэрлэж буй байдал

11.3 Хог хаягдлыг цуглуулах савыг битүүмж сайтай хийх, аль болох олон газарт байрлуулах

Ажилчидын амрах гэрүүд, оффис, засварийн байр, диспечерийн байр гэх мэт шаардлагатай цэгүүдэд хогын савыг байршуулсан.

Зураг40. Ангилан ялгах хогын цэг

11.4 Хаягдал тос масло цуглуулах, тээвэрлэх эрх бүхий иргэн аж ахуй нэгж байгууллагатай хийсэн гэрээний дагуу хаягдал тос маслаг нийлүүлэх

Манай үйл ажиллагаанаас 2 төрлийн аюултай хог хаягдал үүснэ. 2021/08/31-ний өдөр Сүхбаатар аймгийн БОАЖГ-аас аюултай хог хаягдал үүсгэгчийн бүртгэлийн дугаарыг авсан. **Бүртгэлийн дугаар- 001498.**

Хаягдал тос нийлүүлхээр гэрээ хийхээр ажиллаж байна. Төслийн байршил хол гарах тосны хэмжээ зэргээс шалтгаалан гэрээ хийхэд удааширалтай байна.

Хүснэгт 12. Аюултай хог хаягдлын мэдээлэл

Бүлгийн дугаар	Хог хаягдлын бүлэг	Дэд бүлгийн код	Хог хаягдлын дэд бүлэг	Хог хаягдлын төрлийн код	Х Бог хаягдлын төрөл	Аюулын зэрэглэл	Үүсэх хэмжээ
13	Хаягдал тос ба шингэн түлш (хүнсний тос, Д ба Л бүлгийн тос хамаарахгүй)	13 02	Хөдөлгүүр, хурдны хайрцагны болон тосолгооны тосны хаягдал	13 02 05*	Хөдөлгүүр, хурдны хайрцагны болон тосолгооны бусад тос	А	400л /сард/
14	Органик уусгагч, хөргүүрийн шингэн болон хөөс/ аэрозолийн хаягдал (Ё, Ж ангиллын хаягдал хамаарахгүй)	16 06	Батеррей, аккумулятор	16 06 01*	Хартугалгатай батеррей, аккумулятор	А	1-2 ширхэг /жилд /

11.5 Хаягдал тосыг хуримтлуулах сав байрлуулах

Засгийн газрын 2018 оны 116 дугаар тогтоолын 1 дүгээр хавсралт АЮУЛТАЙ ХОГ ХАЯГДЛЫГ ТҮР ХАДГАЛАХ, ЦУГЛУУЛАХ, ТЭЭВЭРЛЭХ, ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ, УСТГАХ, БОЛОН БҮРТГЭХ, ТАЙЛАГНАХ ЖУРАМ-ийн дагуу аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах цэгийг засварийн байрны баруун хойно байгуулсан. Хаягдал тос цуглуулах цэг нь цементэн шалтай, битүүмж сайтай байна.

Зураг41. Хаягдал тос цуглуулах цэг

11.6 Хаягдал дугуй болон төмрийн хаягдлыг ангилан цуглуулах цэгийг хашаажуулах, тэмдэг тэмдэглэгээ тавих

Хаягдал дугуй болон төмрийн хаягдлыг ангилан цуглуулах цэгийг хашаажуулах ажил хийгдэж байна.

Зураг42. Төмрийн хог хаягдал цуглуулсан байдал

11.7 Хаягдал дугуй болон төмрийн хаягдлыг ангилан цуглуулж дахин боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх

Хаягдал дугуй, төмөр ангилан ялгах цэг нь засварын талбайд байдаг бөгөөд кемпийн тохижилтод ашиглаж байна. цаашид үйл ажиллагаа өргөжин тэлхийн хэрээр хаягдал их хэмжээгээр гарах тул түүнийг дахин боловсруулах үйлдвэрт нийлүүлэх арга хэмжээ авахаар төлөвлөж байна.

11.8. Хог хаягдлын хор уршиг, ангилан ялгах талаар ажиллагсдад сургалт явуулах, хог хаягдлын мэдээллийн сангийн бүртгэл хөтлөх

2024 оны 3 сард Хог хаягдлын талаар сургалтыг албан хаагчдад хүргэсэн. Хог хаягдлын хор уршиг, ангилан ялгах талаар ажиллагсдад боршур гарган мэдээлэл хүргэсэн байна.

Зураг43. Хог хаягдлын сургалтын гарын авлага

12 ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨРИЙН ХҮРЭЭНД

12.1 Агаарын шинжилгээ

Агаарын шинжилгээг жилд 2 удаа Сүхбаатар аймгийн Ус Цаг Уур Орчны Шинжилгээний Төвөөр хөндлөнгийн хяналт, шинжилгээ хийлгэсэн. / PM1, PM2.5, PM10, SO₂, NO₂ үзүүлэлтээр /

Тус байгууллагаар 3-4 цэгээс хэмжилт хийлгэсэн бөгөөд 2021/07/20-ний өдрийн хэмжилт нь 20 минутаар нийт тоосжилтийг авч үзсэн бол 2021/10/05-ний хэмжилт нь 24 цагийн дунджаар тоосонцорыг нарийвчлан / PM1, PM2.5, PM10 / авч үзсэн байна. Шинжилгээгээр хэтэрсэн үзүүлэлт байхгүй. /Хавсралт/

СҮХБААТАР УС ЦАГ УУР, ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ
Сүхбаатар аймаг, Баруун-Урт сум 7-р баг
Утас: 70518201, 94771768
E-Mail: sb.taaguir2020@gmail.com

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ТАЙЛАН

Дугаар он/код: N2024/29
Сорьц авсан газрын нэр хаяг, утас: Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум
"Эрэн толгой" ХХК
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал: Н.Мөнхбаяр БОШЛ-ийн эрхлэгч
Сорьц авсан хэмжээ, төрөл: Агаар MNS
Сорьц авсан огноо: 2024.08.06-09
Шинжилгээний аргын стандарт: MNS4585:2016
Лабораторид ирсэн: 2024.08.10
Шинжилгээ хийсэн огноо: 2024.08.10
Хуудасны тоо: 1/1
Үр дүн:

Шинжилгээний аргын стандарт	Шинжилсэн үзүүлэлтийн нэр, хэмжих нэгж	Үр дүн					Хэмжилт хийсэн хугацаа
		TSP их утга (мг/м³)	TSP бага утга (мг/м³)	TSP дундаж утга (мг/м³)	PM10 хоногийн дундаж (мг/м³)	PM2.5 хоногийн дундаж (мг/м³)	
MNS4585:2016	A-1 Эталон цэг	0.011	0.001	0.006	0.003	0.003	24 цагийн дундаж
	A-2 уурхайн карьер урд тал	0.065	0.005	0.022	0.019	0.015	24 цагийн дундаж
	A-3 Засварын талбай	0.044	0.004	0.016	0.014	0.010	24 цагийн дундаж
	A-4 кемп	0.038	0.002	0.013	0.012	0.009	24 цагийн дундаж
	A-5 ШТС	0.049	0.003	0.019	0.016	0.014	24 цагийн дундаж
	A-6 Гаалийн зочилтын талбай	0.070	0.006	0.026	0.024	0.018	24 цагийн дундаж
	A-7 Хогийн цэг	0.029	0.002	0.009	0.009	0.007	20мин
Стандарт				0.150	0.100	0.050	

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн техникч: М.Минхбаатар (нэр)

Хянан баталгаажуулсан лабораторийн эрхлэгч: Н.Мөнхбаяр (нэр)

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

Зураг44. Агаарын шинжилгээ

12.2 Хөрсний шинжилгээ

2024 онд хөрсний хүнд металлын шинжилгээг. Кемп, карьерийн ам, хогийн цэг засварын талбай, шимт хөрсний овоолгоос дээж авсан. Дээжнээс хүнд металлын агууламж стандартаас хэтэрсэн үзүүлэлт байхгүй.

Зураг45. Хөрсний шинжилгээ

12.3 Усны шинжилгээ

2024 онд унд ахуйн ус болон шавхан зайлуулж буй усанд Газарзүй Гео-Экологийн хүрээлэнгийн усны лаборатор, Сүхбаатар аймгийн ус цаг уур шинжилгээний лаборатороор тус тус шинжилгээ хийлгэсэн. Шинжилгээгээр зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээнээс хэтэрсэн үзүүлэлт илрээгүй байна. /Хавсралт/

СҮХБААТАР УС ЦАГ УУР, ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ
Сүхбаатар аймаг, Баруун-Урт сум 7-р баг
Утас: 70518201, 94771766
E-Mail: sb.1saquur2020@gmail.com

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ТАЙЛАН

Дугаар он/код №2024/29
Сорьц авсан газрын нэр хаяг, утас: Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум
"Эрэн толгой" ХХК
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал Н.Мөнхбаяр БОШЛ-ийн эрхлэгч
Сорьцын хэмжээ, төрөл Агаар MNS
Сорьц авсан огноо :2024.08.06-09
Шинжилгээний аргын стандарт :MNS4585:2016
Лабораторид ирсэн :2024.08.10
Шинжилгээ хийсэн огноо :2024.08.10
Хуудасны тоо :1/1
Үр дүн:

Шинжилгээний аргын стандарт	Шинжилсэн үзүүлэлтийн нэр, хэмжээ	Үр дүн					Хэмжилт хийсэн хугацаа
		TSP их утга (мг/м³)	TSP бага утга (мг/м³)	TSP дундаж утга (мг/м³)	PM10 хоногийн дундаж (мг/м³)	PM2.5 хоногийн дундаж (мг/м³)	
MNS4585:2016	A-1 Эталон цэг	0.011	0.001	0.006	0.003	0.003	24 цагийн дундаж
	A-2 уурхайн карьер урд тал	0.065	0.005	0.022	0.019	0.015	24 цагийн дундаж
	A-3 засварын талбай	0.044	0.004	0.016	0.014	0.010	24 цагийн дундаж
	A-4 кемп	0.038	0.002	0.013	0.012	0.009	24 цагийн дундаж
	A-5 ШТС	0.049	0.003	0.019	0.018	0.014	24 цагийн дундаж
	A-6 Гаалийн хяналтын талбай	0.070	0.006	0.026	0.024	0.018	24 цагийн дундаж
	A-7 Хогийн цэг	0.029	0.002	0.009	0.009	0.007	20мин
Стандарт				0.150	0.100	0.050	

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн техникч: /М.Минхбаатар/ (гарын үсэг) (нэр)

Хянан баталгаажуулсан лабораторийн эрхлэгч: /Н.Мөнхбаяр/ (гарын үсэг) (нэр)

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

СҮХБААТАР УС ЦАГ УУР, ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ
Сүхбаатар аймаг, Баруун-Урт сум 7-р баг
Утас: 70518201, 94771766
E-Mail: sb.1saquur2020@gmail.com

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ТАЙЛАН

Дугаар он/код №2024/У04
Сорьц авсан газрын нэр хаяг, утас: Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум
"Эрэн толгой" ХХК /уурхайн орчноос /
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал БОШЛЛабораторийн эрхлэгч Н.Мөнхбаяр
Сорьцын хэмжээ, төрөл Усны сорьц 1.5л-ээр 5ш
Сорьц авсан огноо :2024.08.09
Шинжилгээний аргын стандарт :MNS 0900:2018
Лабораторид ирсэн :2024.08.10
Шинжилгээ хийсэн огноо :2024.08.11-15
Хуудасны тоо :1/1
Үр дүн:

д/д	Сорьц авсан газар	pH	ЕС	Жинлэгд эх бодис мг/л	Ca мг/л	Mg мг/л	Хатуулаг мг/л	НСО ₃ мг/л	Cl мг/л
1	Тунгаагуур	8.2	1672	82	47.9	7.38	6.72	448.6	175.1
2	Гарах хоолой	7.8	1712	161.6	49.5	2.47	147.1	518.6	185
3	Зүмл	8.4	1367	123.6	47.1	2.35	46.8	430.2	148.2
4	Байгаль нийлүүлэх хасаг	8.4	1638	81.6	56.5	2.89	47.1	396.3	161.7
5	Худаг	8.0	1227	164.4	40.1	2.00	53.4	518.6	163.4

д/д	Сорьц авсан газар	SO ₄ мг/л	NO ₂ мг/л	NO ₃ мг/л	NH ₄ мг/л	P мг/л	Fe мг/л	F мг/л	Пч мг/л	Na+K мг/л	Эрдэсжилт мг/л
1	Тунгаагуур	211.9	4.41	0.004	0.37	0.03	0.15	0.05	1.57	3.5	81.7
2	Хоолой гарах	189.9	3.95	0.014	0.16	0.09	0.169	0.02	1.6	8.5	147.1
3	Эрэн толгой Зүмл	148.6	3.09	0.012	0.75	0.05	0.107	0.04	1.99	6.0	47.3
4	Байгаль нийлүүлэх хасаг	187.1	3.9	0.005	1.26	0.06	0.14	0.03	1.63	5.0	65.8
5	Худаг	133.5	2.78	0.003	0.07	0.09	0.064	0.11	1.84	3.5	77.7

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн техникч: /М.Минхбаатар/ (гарын үсэг) (нэр)

Хянан баталгаажуулсан лабораторийн эрхлэгч: /Н.Мөнхбаяр/ (гарын үсэг) (нэр)

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

Зураг46. Усны шинжилгээ

13 УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХҮРЭЭНД

13.1 Байгаль орчны удирдлага зохион байгуулалтын арга хэлбэрийг үйл ажиллагаандаа хэрэгжүүлэх чиглэлээр үүрэг хариуцлагын дотоод журам боловсруулж мөрдөх

.....

13.2. Байгаль орчныг хамгаалах, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шүүрхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулах талаарх сургалтыг мэргэжлийн байгууллага хүмүүстэй хамтран жилд 1 удаа зохион байгуулах

Байгаль орчныг хамгаалах, үйлдвэрлэлийн осол, гал түймэр, усны аюул мэтийн гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх, осол гарсан тохиолдолд шуурхай хэрэгжүүлэх арга хэмжээг зохион байгуулж сургалтыг ОБЕГ-тай байгууллагатай хамтран жилд 1 удаа зохион байгуулан ажиллав.

Зураг47. ОБЕГ-ийн сургалт

13.3. Уурхайн ажилчдыг хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр бүрэн хангах

Уурхайн ажилчдад хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр бүрэн хангаж ажиллаж байна.

Зураг48. Хувцас хэрэглэл олгож буй байдал

13.4. Ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт жил бүр тогтмол хамруулах. Ажлын онцлогоос хамааруулан хувь хүний хамгаалалтын хэрэгслээр тогтмол хангах, хордлого тайлах хүнс, бэлдмэлээр хангаж байх

Өдөр бүр хүнсний нэмэлт буюу сүү, чацаргана зэргийг хоолны хажуугаар олгодог. Ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэгт жил бүр тогтмол хамруулдаг. Эмнэлгээс гаргасан эрүүл мэндийн үзлэгийн тайланг хавсаргав. /Хавсралт/

13.5. Галын аюулаас хамгаалах хэрэгсэл, эрүүл ахуйн хэрэгслээр хангах

Уурхайд ашиглагдаж буй техникууд, амрах байр, гал тогоо, засварын байрууд нь гал унтраах хэрэгслээр хангагдсан байна.

Хүснэгт13. Ажлын байран дээрх гал унтраах багаж хэрэгсэл

№	Материалын нэр	Хэмжих нэгж	Тоо ширхэг
1	Галын булан	ширхэг	6
2	Галын хор /2кг/	ширхэг	11
3	Галын хор /3кг/	ширхэг	11
4	Галын хор /4кг/	ширхэг	25
5	Галын хор /3кг/	ширхэг	10

Зураг49. Ажлын байран дээрх гал унтраах багаж

13.6. Байгаль хамгаалах талаар хийсэн ажлын тайланг Сүхбаатар аймгийн БОАЖГ-т хүргэн өгч байх

Байгаль хамгаалах чиглэлээр хийгдсэн ажлын тайланг жил бүр тогтмол хугацаанд Сүхбаатар аймгийн БОАЖГ-т хүргүүлэн ажиллаж байна.

13.7. Байгаль хамгаалахад орон нутгийн оролцоог идэвхжүүлэх сургалт, аян, үулзалт зөвөлгөөг жил бүр зохион байгуулах, тэдний санал зөвлөмжийг БОМТ-г хэрэгжүүлэх ажилд тусгах

Байгаль хамгаалахад орон нутгийн оролцоог идэвхжүүлэх сургалт, аян, уулзалт зөвөлгөөг жил бүр зохион байгуулж, тэдний санал зөвлөмжийг БОМТ-г хэрэгжүүлэх ажилд тусган ажиллаж байна. Тухайлбал: 2024 оны “Энх Тайваны төлөө ус” уриатай Дэлхийн усны өдрөөр Буйр нуур-Мэнэнгийн талын сав газрын захиргаатай хамтран Сүхбаатар аймгийн аварга шалгаруулах сагсан

бөмбөгийн тэмцээн, Усны нөөц үнэ цэнэ сургалтыг сумдын ЕБС-н сурагчдад, Нээлттэй хаалганы өдөр, АХА тэмцээн гэсэн арга хэмжээг санхүүжүүлэн зохион байгуулж ажиллав.

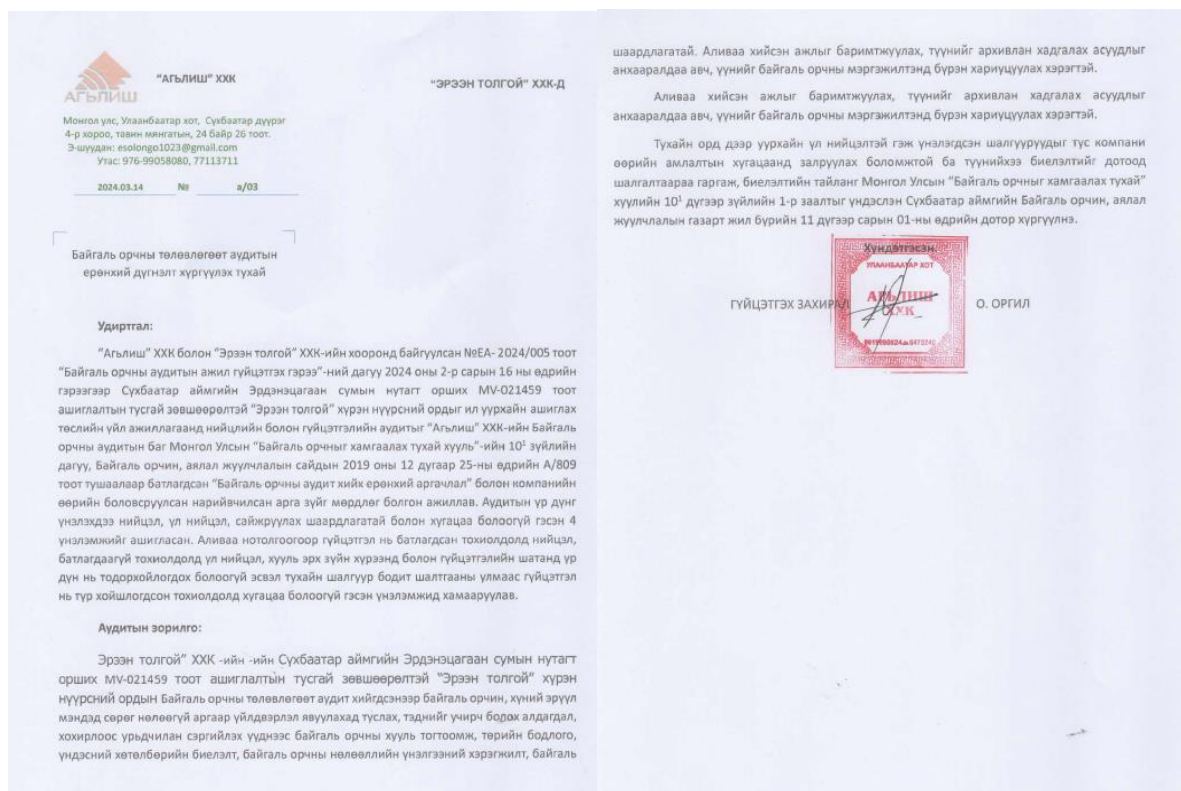

Зураг50. Дэлхийн усны өдрөөр зохион байгуулсан арга хэмжээний зургаас

13.8. Байгаль орчны хамгаалах тухай 10-1 дүгээр зүйлд заасны дагуу Байгаль орчны аудитыг 2 жил тутамд хийлгэх

Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитыг Агълиш ХХК-аар хийлгэсэн байна. /Хавсралт/

Зураг51. Байгаль орчны аудитын дүгнэлт

**14 ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫГ ХАМГААЛАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ
БИЕЛЭЛТИЙГ НӨЛӨӨЛЛИЙН БҮСИЙН ОРШИН СУУГЧДАД ТАЙЛАГНАХ
ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ БИЕЛЭЛТ**

14.1 Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан боловсруулж сумдын засаг захиргаанд хүргүүлнэ.

Энэхүү тайланг сумын ЗДТГ болон БОАЖГ-т хүргүүлэх.

14.2 Нутгийн оршин суугчдад байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийг тайлагнах

Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын Иргэдийн Төлөөлөгчийн хурал 2024 оны 11 сард байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний тайланг танилцуулна.

14.3. Төрийн болон ТББ, бусад сонирхогч талуудад танилцуулах

Хүсэлтийн дагуу танилцуулж ажилна.

14.4. Нөлөөллийн бүсийн өрхүүдийн төлөөллийг улиралд 1 удаа уурхайтай танилцуулах

Хүсэлтийн дагуу танилцуулж ажилна.

ХАВСРАЛТ

1. Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ
2. Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл
3. БОННУ батлагдсан нүүр
4. БОМТ батлагдсан нүүр
5. Агаарын шинжилгээний хариу
6. Хөрсний шинжилгээний хариу
7. Усны шинжилгээний хариу
8. Байгаль орчны журам баталсан нүүр
9. Эмнэлгийн үзлэгт орсон тайлан
10. Байгаль орчны аудитын дүгнэлт

Хууль зүйн сайдын 2016 оны
А/204 дүгээр тушаалаар батлав.

МОНГОЛ УЛС
ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН
УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭ
000214903

2020.12.17

/ Бүртгэгсэн он, сар, өдөр /

9011823374

/ Хувийн хэргийн дугаар /

6645127

/ Регистрийн дугаар /

Эрээн толгой

Хязгаарлагдмал хариуцлагатай
компани

/ Хуулийн этгээдийн нэр, хариуцлагын хэлбэр /

Дүрэм

/ Үүсгэн байгуулах баримт бичиг /

Шийдвэр

/ шийдвэрийн нэр /

01

/ дугаар /

2020.12.14

/ он, сар, өдөр /

47990

/ Код /

Худалдааны зуучлал

/ Үйл ажиллагааны чиглэл /

Хугацаагүй

/ хугацаа /

1

/ гишүүдийн тоо /

1,000.00

/ хөрөнгийн хэмжээ, мянган төгрөгөөр /

Улаанбаатар, Сүхбаатар, 2-р хороо, усны, 18, Гарьд төв 401 тоот, Утас1: 99901459, Утас2: ,
Факс:

/ хуулийн этгээдийн албан ёсны хаяг /

ХУУЛИЙН ЭТГЭЭДИЙН УЛСЫН БҮРТГЭЛИЙН ГАЗАР

/ Бүртгэгсэн байгууллагын нэр /

УЛСЫН БҮРТГЭГЧ

/тэмдэг/

Т.ЗУЛЗАЯА

/арын үсэг/

Хуулийн этгээдийн үүсгэн байгуулах баримт бичигт оруулсан нэмэлт өөрчлөлтийн бүртгэл

Д/д	Нэмэлт өөрчлөлтийн агуулга	Бүртгэсэн	
		Огноо	Ажилтан тэмдэг
1	Хулдорж овогтой Бүрэнэрдэнэ-г Гүйцэтгэх захирал -р сонгосон(томилсон)-ыг бүртгэв.	2020.12.17	Т.Эулзаяа

Энэхүү гэрчилгээг хуурамчаар үйлдсэн этгээдэд Монгол Улсын хуулийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ. Улсын бүртгэлийн гэрчилгээ засвартай бол хуучингүй.

* 0 0 0 2 1 4 9 0 3 *

АШИГТ МАЛТМАЛ, ГАЗРЫН ТОСНЫ ГАЗАР

АШИГТ МАЛТМАЛ АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ

ЗӨВШӨӨРӨЛ

Дугаар **MV-021459**

Ашигт малтмалын тухай Монгол Улсын хуулийн 26 дугаар зүйлийг үндэслэн

_____ **Сүхбаатар** _____ аймаг /хот/-ийн

_____ **Эрдэнэцагаан** _____ сум /дүүрэг/-ын

_____ **Хэрмийн цагаан өндөр** _____ нэртэй газарт орших

_____ **3251.05** _____ гектар талбай бүхий уурхайн талбайд

хуульд заасан нөхцөл, шаардлагын дагуу ашигт малтмал ашиглахыг

зөвшөөрч улсын бүртгэлийн _____ **9011101145** _____ тоот гэрчилгээтэй

_____ **“Монгол ураниум ресурс” ХХК** _____ -д

энэхүү тусгай зөвшөөрлийг _____ **2049.09.09** _____ дуустал

хугацаагаар олгов.

Тусгай зөвшөөрөл хавсралтгүй бол хүчингүй.

КАДАСТРЫН ХЭЛТСИЙН
ДАРГА

Д.ДАШЗЭВЭГ

2019 оны 9 сарын 9 өдөр

Улаанбаатар хот

**ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ
1 ДҮГЭЭР ХАВСРАЛТ**

MV-021459

Тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээгүй бол хүчингүй.

Дэс дугаар	Тусгай зөвшөөрөлд орох өөрчлөлтийн үндэслэл	Огноо, гарын үсэг, тэмдэг
001-NM	- Бүртгэв: Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл олгосон 2019.09.09, дуусах хугацаа 2049.09.09 - Тусгай зөвшөөрлийн 1 дахь/дэх жилийн төлбөрийг төлөв - Кадастрын хэлтсийн даргын 2019.08.08-ний 392 тоот шийдвэр	2019.09.09 1 АМГТГ КАДАСТРЫН ХЭЛТЭС ҮХАД 995
002-FE	Бүртгэв: Тусгай зөвшөөрлийн 2 дахь/дэх жилийн төлбөрийг төлөв. Хугацаа 2020.09.09 – 2021.09.09 хүртэл	2020.09.15 1 АМГТГ КАДАСТРЫН ХЭЛТЭС ҮХАД 995
003-TF	- Бүртгэв: Тусгай зөвшөөрлийг 9011823374 тоот улсын бүртгэлийн дугаартай Эрээн толгой ХХК-д шилжүүлэх - Кадастрын хэлтсийн даргын 2021.04.09-ний 109 тоот шийдвэр	2021.04.09 1 АМГТГ КАДАСТРЫН ХЭЛТЭС ҮХАД 995

**ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ГЭРЧИЛГЭЭНИЙ
2 ДУГААР ХАВСРАЛТ**

MV-021459

Тусгай зөвшөөрлийн гэрчилгээгүй бол хүчингүй.

Дэс дугаар	Тусгай зөвшөөрөлд орох өөрчлөлтийн үндэслэл	Хүчин төгөлдөр талбайн хэмжээ /га/	Хасагдах талбайн хэмжээ /га/	Тусгай зөвшөөрлийн талбайн солбицлууд, огноо, гарын үсэг, тэмдэг		
				#	Уртраг	Өргөрөг
001-NM	Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг анх олгосон 2019.09.09	3251.05 Га	0 Га	1	115° 5' 4.59"	45° 57' 45.63"
				2	115° 5' 4.59"	45° 55' 58.73"
				3	115° 3' 35.77"	45° 55' 58.79"
				4	115° 3' 35.64"	45° 54' 28.06"
				5	115° 0' 2.68"	45° 54' 28.13"
				6	115° 0' 2.68"	45° 57' 13.33"
				7	115° 1' 26.25"	45° 57' 13.33"
				8	115° 1' 26.26"	45° 57' 45.73"
				3	Д.Мягмарсүрэн	

Батлав:
БОАЖЯ-ны Ерөнхий шинжээч

Шүүмж хийсэн:
БОАЖЯ-ны шинжээч

П.ЦОГТСАЙХАН

**СҮХБААТАР АЙМГИЙН ЭРДЭНЭЦАГААН СУМЫН
НУТАГТ ОРШИХ “ЭРЭЭН ТОЛГОЙ” ХҮРЭН НҮҮРСНИЙ
ОРДЫГ ИЛ УУРХАЙН АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ НӨЛӨӨЛЛИЙН НАРИЙВЧИЛСАН
ҮНЭЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН**

MV-/021459/

Үнэлгээ хийсэн мэргэжлийн байгууллага:
“ГРИЙТ ВИШН ИНЖЕНЕРИНГ” ХХК-ийн захирал

Ч.МӨНХЖАРГАЛ

Төсөл захиалагч:
“МОНГОЛ УРАНИУМ РЕСУРС” ХХК-ийн захирал

Х.БҮРЭН-ЭРДЭНЭ

Улаанбаатар хот 2020 он

Батлав:

БОАЖЯ-ны Ерөнхий шинжээч

П.ЦОГТСАЙХАН

**СҮХБААТАР АЙМГИЙН ЭРДЭНЭЦАГААН СУМЫН
НУТАГТ ОРШИХ “ЭРЭЭН ТОЛГОЙ” ХҮРЭН НҮҮРСНИЙ
ОРДЫГ ИЛ УУРХАЙН АРГААР АШИГЛАХ ТӨСЛИЙН
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ
2020-2024 он**

MV-/021459/

Үнэлгээ хийсэн мэргэжлийн байгууллага:

“ГРИЙТ ВИШН ИНЖЕНЕРИНГ” ХХК-ний захирал

Ч.МӨНХЖАРГАЛ

Төсөл захиалагч:

“МОНГОЛ УРАНИУМ РЕСУРС” ХХК-ний захирал

Х.БҮРЭН-ЭРДЭНЭ

Улаанбаатар хот 2020 он

СҮХБААТАР УС ЦАГ УУР, ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ
Сүхбаатар аймаг, Баруун-Урт сум 7-р баг
Утас: 70518201, 94771766
E-Mail: sb.tsaguur2020@gmail.com

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ТАЙЛАН

Дугаар он/код №2024/29
Сорьц авсан газрын нэр хаяг, утас: :Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум
"Эрэн толгой"ХХК
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал :Н.Мөнхбаяр БОШЛ-ийн эрхлэгч
Сорьцын хэмжээ, төрөл :Агаар MNS
Сорьц авсан огноо :2024.08.06-09
Шинжилгээний аргын стандарт :MNS4585:2016
Лабораторид ирсэн :2024.08.10
Шинжилгээ хийсэн огноо :2024.08.10
Хуудасны тоо :1/1

Үр дүн:

Шинжилгээний аргын стандарт	Шинжилсэн үзүүлэлтийн нэр, хэмжих нэгж	Үр дүн					Хэмжилт хийсэн хугацаа
		TSP их утга (мг/м³)	TSP бага утга (мг/м³)	TSP дундаж утга (мг/м³)	PM10 хоногийн дундаж (мг/м³)	PM2.5 хоногийн дундаж (мг/м³)	
MNS4585:2016	A-1 Эталон цэг	0.011	0.001	0.006	0.003	0.003	24 цагийн дундаж
	A-2 уурхайн карьер урд тал	0.065	0.005	0.022	0.019	0.015	24 цагийн дундаж
	A-3 засварын талбай	0.044	0.004	0.016	0.014	0.010	24 цагийн дундаж
	A-4 кемп	0.038	0.002	0.013	0.012	0.009	24 цагийн дундаж
	A-5 ШТС	0.049	0.003	0.019	0.018	0.014	24 цагийн дундаж
	A-6 Гаалийн хяналтын талбай	0.070	0.006	0.026	0.024	0.018	24 цагийн дундаж
	A-7 Хогийн цэг	0.029	0.002	0.009	0.009	0.007	20мин
Стандарт				0.150	0.100	0.050	

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн техникч: /М.Минжбадгар/

(гарын үсэг) (нэр)

Хянан баталгаажуулсан лабораторийн эрхлэгч: /Н.Мөнхбаяр/

(гарын үсэг) (нэр)

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

“НАРТ ШУҮН КОНСАЛТИНГ” ХХК ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836

E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 24/10-31/3

Захиалагч: “Эрэн толгой” ХХК

Дээж авсан цэг: Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум, Уурхайн карьер баруун тал

Сорьц авсан огноо: 2024 оны 10 сар 29 өдөр

Шинжилгээ хийсэн огноо: 10 сарын 31

1. ХӨРСНИЙ ХИМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

№	Дээж авсан гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, ds/m	Ялзмаг, %	CaCO ₃ , %	NO ₃ , мг/100г	Солидох сууриуд, мг- экв/100 г		Шим тэжээлийн элементүүд, мг/100г	
								Ca ⁺²	Mg ⁺²	P ₂ O ₅	K ₂ O
Дээж 1											
1	0-20	7.15	0.022	0.054	3.62	0.00	0.20	12	13	4.0	11

2. ХӨРСНИЙ МЕХАНИК БҮРЭЛДЭХҮҮН

№	Дээж авсан гүн, см	Механик ширхэгүүд, % ширхэгийн хэмжээ, мм						
		1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
Дээж 1								
1	0-20	8.5	52.6	14.9	9.7	4.8	9.5	24.0

3. ХӨРСНИЙ ХҮНД МЕТАЛЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Дээж авсан газар, Газар зүйн байршил	Дээж авсан гүн, см	Cr	Pb	Cd	Zn	Cu	Ni
		мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг
Дээж 1	0-20	42.9	24.9	0.0	39.3	31.9	42.1
Зөншөөрөгдөх дээд хэмжээ, MNS 5850:2019							
Элсэрхэг хөрс		60	50	1	100	60	60
Шавранцар хөрс		100	70	1.5	150	80	100
Шаварлаг хөрс		150	100	3	300	100	150

*Харгалзах тухайн * Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн үрсийн дээжэнд хамаарн

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АРГЫН СТАНДАРТУУД: (Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтүүд
MNS3310:1991, MNS ISO10390, хөрсний механик бүрэлдэхүүн MNS6824:2020, Хүнд металлуудыг -
хаан дарсанд атом шингээлтийн спектрометрээр MNS ISO 11466:2007)

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭГ ГҮЙЦЭТГЭСЭН:

Х.УУГАНЦЭЦЭГ, С.НЯМДАШ

ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ

Г.СОЛОНГО Ph.D, Дэд профессор

2024 ОНЫ 10 САРЫН 31 3

“НАРТ ШУҮН КОНСАЛТИНГ” ХХК ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836

E-mail: narticonsulting@gmail.com

№ 24/10-31/1

Захиалагч: “Эрэн толгой” ХХК

Дээж авсан цэг: Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум, Шимт хөрс

Сорьц авсан огноо: 2024 оны 10 сар 29 өдөр

Шинжилгээ хийсэн огноо: 10 сарын 31

1. ХӨРСНИЙ ХИМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

№	Дээж авсан гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, ds/m	Ялзмаг, %	CaCO ₃ , %	NO ₃ , мг/100г	Солилцох сууриуд, мг- экв/100 г		Шим тэжээлийн элементүүд, мг/100г	
								Ca ²⁺	Mg ²⁺	P ₂ O ₅	K ₂ O
Дээж 1											
1	0-20	7.97	0.028	0.069	4.06	0.32	0.26	23	11	3.3	9

2. ХӨРСНИЙ МЕХАНИК БҮРЭЛДЭХҮҮН

№	Дээж авсан гүн, см	Механик ширхэгүүд, % ширхэгийн хэмжээ, мм						
		1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
Дээж 1								
1	0-20	12.6	53.1	12.6	9.5	5.3	6.9	21.7

3. ХӨРСНИЙ ХҮНД МЕТАЛЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Дээж авсан газар, Газар зүйн байршил	Дээж авсан гүн, см	Cr	Pb	Cd	Zn	Cu	Ni
		мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг
Дээж 1	0-20	69.8	13.7	0.0	37.9	26.8	22.8
Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ, MNS 5850:2019							
Элсэрхэг хөрс		60	50	1	100	60	60
Шавранцар хөрс		100	70	1.5	150	80	100
Шаварлаг хөрс		150	100	3	300	100	150

*Харгалзах түвшин * Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн иргэйн дээжинд хамаарн

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АРГЫН СТАНДАРТУУД: (Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтүүд MNS3310:1991, MNS ISO10390, хөрсний механик бүрэлдэхүүн MNS6824:2020, Хүнд металлуудыг - хаан дарсанд атом шингээлтийн спектрометрээр MNS ISO 11466:2007)

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭГ ГҮЙЦЭТГЭСЭН: Х.УУГАНЦЭЦЭГ, С.НЯМДАШ
ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ: Г.СОЛОНГО Ph.D, Дэд профессор

2024 ОНЫ 10 САРЫН 31 1

“НАРТ ШУҮН КОНСАЛТИНГ” ХХК ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836

E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 24/10-31/5

Захиалагч: “Эрэн толгой” ХХК

Дээж авсан цэг: Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум, Засварын талбай

Сорьц авсан огноо: 2024 оны 10 сар 29 өдөр

Шинжилгээ хийсэн огноо: 10 сарын 31

1. ХӨРСНИЙ ХИМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

№	Дээж авсан гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, ds/m	Ялзмаг, %	CaCO ₃ , %	NO ₃ , мг/100г	Солилох сууриуд, мг- экв/100 г		Шим тэжээлийн элементүүд, мг/100г	
								Ca ⁺²	Mg ⁺²	P ₂ O ₅	K ₂ O
Дээж 1											
1	0-20	7.29	0.149	0.366	3.25	0.32	1.47	16	14	3.6	15

2. ХӨРСНИЙ МЕХАНИК БҮРЭЛДЭХҮҮН

№	Дээж авсан гүн, см	Механик ширхэгүүд, % ширхэгийн хэмжээ, мм						
		1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
Дээж 1								
1	0-20	7.4	57.1	16.4	10.1	2.2	6.8	19.1

3. ХӨРСНИЙ ХҮНД МЕТАЛЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Дээж авсан газар, Газар зүйн байршил	Дээж авсан гүн, см	Cr	Pb	Cd	Zn	Cu	Ni
		мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг
Дээж 1	0-20	42.9	26.8	0.0	22.8	21.9	31.6
Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ, MNS 5850:2019							
Элсэрхэг хөрс		60	50	1	100	60	60
Шавранцар хөрс		100	70	1.5	150	80	100
Шаварлаг хөрс		150	100	3	300	100	150

*Харгалзах түвшин * Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжинд хамаарн

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АРГЫН СТАНДАРТУУД: (Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтүүд
MNS3310:1991, MNS ISO10390, хөрсний механик бүрэлдэхүүн MNS6824:2020, Хүнд металлуудыг -
хаан дарсанд атом шингээлтийн спектрометрээр MNS ISO 11466:2007)

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭГ ГҮЙЦЭТГЭСЭН: Х.УУГАНЦЭЦЭГ, С.НЯМДАШ
ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ: Т.СОЛОНГО Ph.D, Дэд профессор

“НАРТ ШУҮН КОНСАЛТИНГ” ХХК ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836

E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 24/10-31/2

Захиалагч: “Эрэн толгой” ХХК

Дээж авсан цэг: Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум, Хогийн цэг

Сорьц авсан огноо: 2024 оны 10 сар 29 өдөр

Шинжилгээ хийсэн огноо: 10 сарын 31

1. ХӨРСНИЙ ХИМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

№	Дээж авсан гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, ds/m	Ялзмаг, %	CaCO ₃ , %	NO ₃ , мг/100г	Солидох сууриуд, мг- экв/100 г		Шим тэжээлийн элементүүд, мг/100г	
								Ca ⁺²	Mg ⁺²	P ₂ O ₅	K ₂ O
Дээж 1											
1	0-20	7.32	0.018	0.043	3.77	0.00	0.16	17	16	2.7	13

2. ХӨРСНИЙ МЕХАНИК БҮРЭЛДЭХҮҮН

№	Дээж авсан гүн, см	Механик ширхэгүүд, % ширхэгийн хэмжээ, мм						
		1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
Дээж I								
1	0-20	9.5	50.4	16.8	10.3	4.6	8.4	23.3

3. ХӨРСНИЙ ХҮНД МЕТАЛЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Дээж авсан газар, Газар зүйн байршил	Дээж авсан гүн, см	Cr	Pb	Cd	Zn	Cu	Ni
		мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг
Дээж 1	0-20	64.3	13.7	0.0	56.7	23.7	16.7
Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ, MNS 5850:2019							
Элсэрхэг хөрс		60	50	1	100	60	60
Шавранцар хөрс		100	70	1.5	150	80	100
Шаварлаг хөрс		150	100	3	300	100	150

*Харгалзах түвшин * Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн үзэлийн дээжэнд хамаарн

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АРГЫН СТАНДАРТУУД : (Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтүүд
MNS3310:1991, MNS ISO10390, хөрсний механик бүрэлдэхүүн MNS6824:2020, Хүнд металлуудыг -
хаан дарсанд атом шингээлтийн спектрометрээр MNS ISO 11466:2007)

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭГ ГҮЙЦЭТГЭСЭН

ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ

Х.УУГАНЦЭЦЭГ, С.НЯМДАШ

Г.СОЛОНГО Ph.D, Дэд профессор

“НАРТ ШУУН КОНСАЛТИНГ” ХХК ХӨРСНИЙ ИТГЭМЖЛЭГДСЭН ЛАБОРАТОРИ

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сонгино Хайрхан
дүүрэг, 19-р хороо, ҮЭГ, ЗК 17024 Ш/х 10
Утас: (976)-99176123, 99231836

E-mail: nartconsulting@gmail.com

№ 24/10-31/4

Захиалагч: “Эрэн толгой” ХХК

Дээж авсан цэг: Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум, Кемп

Сорьц авсан огноо: 2024 оны 10 сар 29 өдөр

Шинжилгээ хийсэн огноо: 10 сарын 31

1. ХӨРСНИЙ ХИМИЙН ҮНДСЭН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

№	Дээж авсан гүн, см	pH	Давс, %	ЦДЧ, ds/m	Ялзмаг, %	CaCO ₃ , %	NO ₃ , мг/100г	Солилцох сууриуд, мг- экв/100 г		Шим тэжээлийн элементүүд, мг/100г	
								Ca ⁺²	Mg ⁺²	P ₂ O ₅	K ₂ O
Дээж 1											
1	0-20	7.50	0.033	0.082	3.76	0.00	0.31	18	9	4.2	15

2. ХӨРСНИЙ МЕХАНИК БҮРЭЛДЭХҮҮН

№	Дээж авсан гүн, см	Механик ширхэгүүд, % ширхэгийн хэмжээ, мм						
		1-0.25	0.25-0.05	0.05-0.01	0.01-0.005	0.005-0.001	<0.001	<0.01
Дээж 1								
1	0-20	10.6	52.6	18.6	8.6	3.7	5.9	18.2

3. ХӨРСНИЙ ХҮНД МЕТАЛЛЫН ҮЗҮҮЛЭЛТҮҮД

Дээж авсан газар, Газар зүйн байршил	Дээж авсан гүн, см	Cr	Pb	Cd	Zn	Cu	Ni
		мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг	мг/кг
Дээж 1	0-20	71.5	59.1	0.0	36.4	33.4	37.2
Зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ, MNS 5850:2019							
Элсэрхэг хөрс		60	50	1	100	60	60
Шавранцар хөрс		100	70	1.5	150	80	100
Шаварлаг хөрс		150	100	3	300	100	150

*Харгалзах түвшин * Жич: Энэхүү шинжилгээний хариу нь тухайн цэгийн дээжэнд хамаарн

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭНИЙ АРГЫН СТАНДАРТУУД: (Хөрсний агрохимийн үзүүлэлтүүд MNS3310:1991, MNS ISO10390, хөрсний механик бүрэлдэхүүн MNS6824:2020, Хүнд металлуудыг - хаан дарсанд атом шингээлтийн спектрометрээр MNS ISO 11466:2007)

ЗАДЛАН ШИНЖИЛГЭЭГ ГҮЙЦЭТГЭСЭН: Х.УУГАНЦЭЦЭГ, С.НЯМДАШ

ХЯНАСАН ЛАБОРАТОРИЙН ЭРХЛЭГЧ: Г.БОЛОНГО Ph.D, Дэд профессор

:

2024 ОНЫ 10 САРЫН 31 4

СҮХБААТАР УС ЦАГ УУР, ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ТӨВИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ
Сүхбаатар аймаг, Баруун-Урт сум 7-р баг
Утас: 70518201, 94771766
E-Mail: sb.tsaguur2020@gmail.com

ЛАБОРАТОРИЙН СОРИЛТЫН ТАЙЛАН

Дугаар он/код №2024/У04
Сорьц авсан газрын нэр хаяг, утас,: :Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум
"Эрэн толгой"ХХК /Уурхайн орчноос /
Сорьц авсан хүний нэр, албан тушаал :БОШЛабораторийн эрхлэгч Н.Мөнхбаяр
Сорьцын хэмжээ, төрөл :Усны сорьц 1.5л-ээр 5ш
Сорьц авсан огноо :2024.08.09
Шинжилгээний аргын стандарт :MNS 0900:2018
Лабораторид ирсэн :2024.08.10
Шинжилгээ хийсэн огноо :2024.08.11-15
Хуудасны тоо :1/1

Үр дүн:

д/д	Сорьц авсан газар	pH	ЕС	Жинлэгд эх бодис	Ca		Mg		Хатуулаг	HCO ₃ ⁻	Cl	
				мг/л	мг/л	мг/экв	мг/л	мг/экв	мг/экв	мг/л	мг/л	мг/экв
1	Тунгаагуур	8.2	1672	82	47.9	7.38			6.72	448.5	175.1	4.94
2	Гарах хоолой	7.8	1712	161.6	49.5	2.47	147.1	12.1	12.9	518.6	185	5.22
3	Зумп	8.4	1357	123.6	47.1	2.35	45.8	3.77	6.24	430.2	148.2	4.18
4	Байгаль нийлүүлэх хэсэг	8.4	1638	81.6	56.5	2.89	47.1	3.87	6.69	396.3	161.7	4.56
5	Худаг	8.0	1227	164.4	40.1	2.00	53.4	4.39	6.39	518.6	163.4	4.61

д/д	Сорьц авсан газар	SO ₄		NO ₂	NO ₃	NH ₄	P	Fe	F	Пич	Na+K	Эрдэсжилт
		мг/л	мг/экв	мг/л	мг/л	мг/л	мг/л	мг/л	мг/л	мг/л	мг/л	мг/л
1	Тунгаагуур	211.9	4.41	0.004	0.37	0.03	0.15	0.05	1.57	3.5	81.7	965.1
2	Хоолой гарах	189.9	3.95	0.014	0.16	0.09	0.169	0.02	1.6	8.5	147.1	1230
3	Эрэн толгой Зумп	148.6	3.09	0.012	0.75	0.05	0.107	0.04	1.99	6.0	47.3	1195.7
4	Байгаль нийлүүлэх хэсэг	187.1	3.9	0.005	1.26	0.06	0.14	0.03	1.63	5.0	65.8	1543.2
5	Худаг	133.5	2.78	0.003	0.07	0.09	0.064	0.11	1.84	3.5	77.7	1132.5

Шинжилгээ гүйцэтгэсэн техникч: М.Минжбадгар/

(гарын үсэг) (нэр)

Хянан баталгаажуулсан лабораторийн эрхлэгч: Н.Мөнхбаяр/

(гарын үсэг) (нэр)

Хуулбарлан хэрэглэхийг хориглоно.
Сорилтын дүн нь зөвхөн шинжилсэн сорьцонд хамаарна.

ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИ
ГАЗАРЗҮЙ - ГЕОЭКОЛОГИЙН ХҮРЭЭЛЭН УСНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Усны химийн шинжилгээний тодорхойлолт

Сорьц авсан: 2024 оны 10 сарын 25 өдөр

Шинжилгээ хийсэн: 2024 оны 10 сарын 28 өдөр

Сорьц авсан газрын нэр:

Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум, 8-р баг
шүүрлийн ус-1

Сорьц шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: "Эрэн толгой" ХХК

Солбицол $X=45^{\circ}56'00.26''$
 $Y=115^{\circ}01'48.67''$

Гүн: м
Ундарга: л/с

Уст цэгийн төрөл ба дугаар: Шүүрлийн ус

Тодорхойлсон нь:

Анион	1 дм ³ -д байгаа			Катион	1 дм ³ -д байгаа		
	мг	мг-экв	мг-экв%		мг	мг-экв	мг-экв%
Cl ⁻	180.3	5.08	25.6	Na ⁺ +K ⁺	266.3	11.58	58.3
SO ₄ ⁻	210.0	4.38	22.0	Ca ⁺⁺	64.5	3.22	16.2
NO ₂ ⁻	0.01	0.00	0.0	Mg ⁺⁺	61.4	5.05	25.4
NO ₃ ⁻	0.6	0.01	0.0	NH ₄ ⁺	0.2	0.01	0.1
CO ₃ ⁻	0.0	0.00	0.0	Fe ⁺⁺	0.0	0.00	0.0
HCO ₃ ⁻	634.4	10.40	52.4	Fe ⁺⁺⁺	0.1	0.01	0.0
Дүн	1,025.4	19.86	100.0	Дүн	392.5	19.86	100.0

HCO₃⁻ ийн хагасыг хассан анион катионуудын
нийлбэр: 1100.7 мг/дм³

Анион катионуудын
нийлбэр: 1417.9 мг/дм³

Ерөнхий хатуулаг: 8.27 мг-экв/дм³

pH: 7.76

EC: 1771 µS/cm

Исэлдэх чанар: 2.40 мг/дм³

TDS: 1063 ppm

Физик шинж чанар

Тунгалаг: 5 см

Үнэр: үгүй

Тунадас: бор

Өнгө: Цайвар бор

Амт: ***

Булингар 98.6 NTU

HCO₃⁻ 52 Cl⁻ 26 SO₄²⁻ 22

Усны найрлагын томъёо: M_{1.4}
Na⁺+K⁺ 58 Mg²⁺ 25 Ca²⁺ 16

Дүгнэлт

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын ангийн, натрийн бүлгийн, 1-р төрлийн, чанарын хувьд давсархаг, хатуу, хатуулаг дотроо магнийн ион зонхилсон, булингартай ус байна.

Жич: Энэхүү уст цэгээс сорьц авах үйл явцыг шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

Гүйцэтгэсэн: Химич, ЭШДЭА _____ Д. Энхжаргал/

Шинжилгээг

Хянаж, баталгаажуулсан: Лабораторийн эрхлэгч: _____ Д. Гэрэлт-Од/

ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИ
ГАЗАРЗҮЙ - ГЕОЭКОЛОГИЙН ХҮРЭЭЛЭН УСНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Усны химийн шинжилгээний тодорхойлолт

Сорьц авсан: 2024 оны 10 сарын 25 өдөр

Шинжилгээ хийсэн: 2024 оны 10 сарын 28 өдөр

Сорьц авсан газрын нэр:

Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум, 8-р баг
худаг

Сорьц шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: "Эрэн толгой" ХХК

Солбицол X=45°55'46.84"

Гүн: м

Y=115°01'03.70"

Ундарга: л/с

Уст цэгийн төрөл ба дугаар: Худаг

Тодорхойлсон нь:

Анион	1 дм ³ -д байгаа			Катион	1 дм ³ -д байгаа		
	мг	мг-экв	мг-экв%		мг	мг-экв	мг-экв%
Cl ⁻	117.9	3.32	20.2	Na ⁺ +K ⁺	236.6	10.29	62.5
SO ₄ ²⁻	260.0	5.42	32.9	Ca ²⁺	41.9	2.09	12.7
NO ₂ ⁻	0.0	0.00	0.0	Mg ²⁺	49.6	4.08	24.8
NO ₃ ⁻	14.0	0.23	1.4	NH ₄ ⁺	0.1	0.01	0.0
CO ₃ ²⁻	6.0	0.20	1.2	Fe ²⁺	0.0	0.00	0.0
HCO ₃ ⁻	445.3	7.30	44.3	Fe ³⁺	0.0	0.00	0.0
Дүн	843.2	16.46	100.0	Дүн	328.2	16.46	100.0

HCO₃⁻ ийн хагасыг хассан анион катионуудын

нийлбэр:

948.7 мг/дм³

Анион катионуудын

нийлбэр:

1171.4 мг/дм³

Ерөнхий хатуулаг:

6.17 мг-экв/дм³

pH: 7.89

EC: 1224 µS/cm

Исэлдэх чанар:

1.76 мг/дм³

TDS: 938 ppm

Физик шинж чанар

Тунгалаг: 30 см

Үнэр: үгүй

Тунадас: үгүй

Өнгө: үгүй

Амт: ***

Булингар: 0.73 NTU

HCO₃⁻ 44 SO₄²⁻ 33 Cl⁻ 20

Усны найрлагын томъёо:

M 1.17

Na⁺+K⁺ 63 Mg²⁺ 25 Ca²⁺ 13

Дүгнэлт

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын ангийн, натрийн бүлгийн, 1-р төрлийн, чанарын хувьд давсархаг, хатуувтар, хатуулаг дотроо магнийн ион зонхилсон ус байна. Шинжилсэн химийн үндсэн үзүүлэлтүүдээс нийт эрдэс, натри, магнийн ионууд нь "Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ MNS 0900:2018" стандартад заасан хэмжээнээс их байна.

Жич: Энэхүү уст цэгээс сорьц авах үйл явцыг шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

Гүйцэтгэсэн: Химич, ЭШДЭА

Шинжилгээг

Хянаж, баталгаажуулсан: Лабораторийн эрхлэгч:

Энхжаргал/

/Д. Гэрэлт-Од/

ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИ
ГАЗАРЗҮЙ - ГЕОЭКОЛОГИЙН ХҮРЭЭЛЭН УСНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Усны химийн шинжилгээний тодорхойлолт

Сорьц авсан: 2024 оны 10 сарын 25 өдөр

Шинжилгээ хийсэн: 2024 оны 10 сарын 28 өдөр

Сорьц авсан газрын нэр:

Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум, 8-р баг
байгальд нийлүүлэх шүүрлийн ус

Сорьц шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: "Эрэн толгой" ХХК

Солбицол $X=45^{\circ}46'06.35''$
 $Y=115^{\circ}01'26.49''$

Гүн: м
Ундарга: л/с

Уст цэгийн төрөл ба дугаар: Шүүрлийн ус

Тодорхойлсон нь:

Анион	1 дм ³ -д байгаа			Катион	1 дм ³ -д байгаа		
	мг	мг-экв	мг-экв%		мг	мг-экв	мг-экв%
Cl ⁻	188.9	5.32	26.6	Na ⁺ +K ⁺	274.5	11.93	59.7
SO ₄ ²⁻	210.0	4.38	21.9	Ca ²⁺	61.5	3.07	15.4
NO ₂ ⁻	0.01	0.00	0.0	Mg ²⁺	60.6	4.98	24.9
NO ₃ ⁻	0.2	0.00	0.0	NH ₄ ⁺	0.2	0.01	0.1
CO ₃ ²⁻	18.0	0.60	3.0	Fe ²⁺	0.0	0.00	0.0
HCO ₃ ⁻	591.7	9.70	48.5	Fe ³⁺	0.06	0.00	0.0
Дүн	1,008.8	20.00	100.0	Дүн	396.8	20.00	100.0

HCO₃⁻ ийн хагасыг хассан анион катионуудын
нийлбэр: 1109.7 мг/ дм³

Анион катионуудын
нийлбэр: 1405.6 мг/ дм³

Ерөнхий хатуулаг: 8.05 мг-экв/ дм³

pH: 8.19

Исэлдэх чанар:

2.24 мг/ дм³

EC: 1805 µS/cm

TDS: 1083 ppm

Физик шинж чанар

Тунгалаг: 25 см

Өнгө: Цайвардуу

Үнэр: үгүй

Амт: ***

Тунадас: үл мэдэг

Булингар: 36.1NTU

HCO₃⁻ 49 Cl⁻ 27 SO₄²⁻ 22

Усны найрлагын томъёо: M_{1.4}

Na⁺+K⁺ 60 Mg²⁺ 25 Ca²⁺ 15

Дүгнэлт

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын ангийн, натрийн бүлгийн, 1-р төрлийн, чанарын хувьд давсархаг, хатуу, хатуулаг дотроо магнийн ион зонхилсон, бага зэрэг булингартай ус байна.

Жич: Энэхүү уст цэгээс сорьц авах үйл явцыг шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

Гүйцэтгэсэн: Химич, ЭШДЭА

Шинжилгээг

Хянаж, баталгаажуулсан: Лабораторийн эрхлэгч:

Т. Энхжаргал/

/Д. Гэрэлт-Од/

ШИНЖЛЭХ УХААНЫ АКАДЕМИ
ГАЗАРЗҮЙ - ГЕОЭКОЛОГИЙН ХҮРЭЭЛЭН УСНЫ
ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ЛАБОРАТОРИ

Усны химийн шинжилгээний тодорхойлолт

Сорьц авсан: 2024 оны 10 сарын 25 өдөр

Шинжилгээ хийсэн: 2024 оны 10 сарын 28 өдөр

Сорьц авсан газрын нэр:

Сүхбаатар аймаг, Эрдэнэцагаан сум, 8-р баг
шүүрлийн ус-2

Сорьц шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн: "Эрээн толгой" ХХК

Солбицол

X=45°56'00.24"
Y=115°01'48.62"

Гүн: м
Ундарга: л/с

Уст цэгийн төрөл ба дугаар: Шүүрлийн ус

Тодорхойлсон нь:

Анион	1 дм ³ -д байгаа			Катион	1 дм ³ -д байгаа		
	мг	мг-экв	мг-экв%		мг	мг-экв	мг-экв%
Cl ⁻	187.4	5.28	26.4	Na ⁺ +K ⁺	270.5	11.76	58.9
SO ₄ ⁻	210.0	4.38	21.9	Ca ⁺⁺	61.5	3.07	15.4
NO ₂ ⁻	0.01	0.00	0.0	Mg ⁺⁺	62.3	5.12	25.6
NO ₃ ⁻	0.6	0.01	0.0	NH ₄ ⁺	0.2	0.01	0.1
CO ₃ ⁻	0.0	0.00	0.0	Fe ⁺⁺	0.0	0.00	0.0
HCO ₃ ⁻	628.3	10.30	51.6	Fe ⁺⁺⁺	0.05	0.00	0.0
Дүн	1,026.4	19.96	100.0	Дүн	394.5	19.96	100.0

HCO₃⁻ ийн хагасыг хассан анион катионуудын
нийлбэр: 1106.7 мг/ дм³

Анион катионуудын
нийлбэр: 1420.9 мг/ дм³

Ерөнхий хатуулаг: 8.19 мг-экв/ дм³

pH: 7.76

EC: 1767 µS/cm

Исэлдэх чанар:

2.72 мг/ дм³

TDS: 1060 ppm

Физик шинж чанар

Тунгалаг: 5 см

Үнэр: үгүй

Тунадас: бор

Өнгө: Цайвар бор

Амт: ***

Булингар: 101.7NTU

HCO₃⁻ 52 Cl⁻ 26 SO₄²⁻ 22

Усны найрлагын томъёо: M_{1.4}

Na⁺+K⁺ 59 Mg²⁺ 26 Ca²⁺ 15

Дүгнэлт

Химийн бүрэлдэхүүнээрээ гидрокарбонатын ангийн, натрийн бүлгийн, 1-р төрлийн, чанарын хувьд давсархаг, хатуу, хатуулаг дотроо магнийн ион зонхилсон, булингартай ус байна.

Жич: Энэхүү уст цэгээс сорьц авах үйл явцыг шинжлүүлсэн байгууллага, хувь хүн хариуцан гүйцэтгэсэн болно.

Гүйцэтгэсэн: Химич, ЭШДЭА

Шинжилгээг

Хянаж, баталгаажуулсан: Лабораторийн эрхлэгч

Т.Энхжаргал/

Д. Гэрэлт-Од/

ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРЛЫН ТУШААЛ

2024 оны 10 сарын 16 өдөр

Дугаар: 24/26

Улаанбаатар хот

Журам батлах тухай

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль, Компанийн Хөдөлмөрийн дотоод журмын 2.10 дахь заалтыг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Байгалт орчныг хамгаалах тухай хуулийг хэрэгжүүлэх, Компанийн Байгаль орчны менежментын үйл ажиллагааг зохицуулахтай холбогдуулан дараах журмуудыг хавсралт№1 “Ховор, нэн ховор ургамлыг хамгаалах журам”, хавсралт№2 “Уурхайн гадаад бүсэд байгаль орчны нийцлийн хяналт хийх журам”, хавсралт№3 “Худаг, уст цэгт засвар үйлчилгээ хийх журам”, хавсралт№4 “Бохирдсон хөрс саармагжуулах журам”, хавсралт№5 “Байгаль орчны хяналт шинжилгээний журам”, хавсралт№6 “Агаарын тоосонцор хянах журам” -ыг тус тус баталсугай.

2. Дээрх журмыг нийт ажилтнуудад танилцуулж гарын үсгээр баталгаажуулахыг Хүний нөөцийн ажилтан-менежер (Н.Уугантуул), батлагдсан өдрөөс мөрдөж ажиллахыг нийт ажилтнуудад үүрэг болгосугай.

3. Энэхүү тушаалын биелэлтэд хяналт тавьж ажиллахыг Үйл ажиллагаа хариуцсан захирал (Ж.Нарантуяа)-д үүрэг болгосугай.

ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ

М.ЧИНГҮН

**“ЭРЭЭН ТОЛГОЙ” ХХК-ийн
АЖИЛТНУУДЫН 2024 ОНЫ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН
ҮЗЛЭГИЙН ДҮГНЭЛТ**

Улаанбаатар, БЗД, 1-р хороо, Токиогийн
гудамж 23, Имарт худалдааны төвийн 6 давхарт
Утас: 7010-9001, 7010-9002
FB@familymedicalmongolia

УЛААНБААТАР ХОТ

2024 он 05 сар 29 өдөр

“ЭРЭЭН ТОЛГОЙ” ХХК-ийн АЖИЛТНУУДЫН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ҮЗЛЭГИЙН НЭГДСЭН ДҮГНЭЛТ

“Эрэн толгой” ХХК болон Зермат Монголия ХХК-ийн Фамили Медикал эмнэлгийн байгуулсан гэрээний дагуу ажилтнуудад эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх багц шинжилгээг 2024 оны 03 сарын 13-ний өдрөөс 2024 оны 05 сарын 15-ний өдрийн хугацаанд Фамили Медикал эмнэлгийн байранд хийж гүйцэтгэлээ. Шинжилгээний дүгнэлтийг хүн тус бүрт цаг олгож цагийн хуваарийн дагуу шинжилгээний дүгнэлт болон зөвлөгөө өгсөн болно.

I. ҮЗЛЭГИЙН ЗОРИЛГО

Гэрээнд тусгагдсан шинжилгээнүүдийн дагуу тус байгууллагын ажилчдын эрүүл мэндийн байдалд үнэлгээ дүгнэлт өгөх. Үүнд:

- Аливаа өвчин үүсэхэд нөлөөлөх эрсдэлт хүчин зүйлс байгаа эсэхийг тодорхойлох.
- Өвчнийг эрт илрүүлэх, оношлох, эмчлэх, шаардлагатай нэмэлт шинжилгээ болон нарийн мэргэжлийн эмчийн үзлэг зөвлөгөө шаардлагатай эсэх, цаашид анхаарвал зохих болон хяналтанд байх шаардлагатай эсэхийг тоймлон гаргаж заавар зөвлөгөө өгөхөд оршино.

II. ҮЗЛЭГЭЭР ХИЙЖ ГҮЙЦЭТГЭХ АЖЛУУД

- Тухайн үйлчлүүлэгчийн тав тух, аюулгүй байдал, цаг завьг хэмнэх зорилгоор хурдан шуурхай эелдэг дотно харьцах болон хувь хүний нууцыг зэргээр хадгалахад анхаарч ажиллах.
- Багц шинжилгээнд хамрагдах хүн тус бүрт бүртгэлийн дугаар нээсэн байх ба шинжилгээ эхлэхийн өмнө хувцасыг нь солиулж лабораторын шинжилгээ, багажийн шинжилгээ өгч, нарийн мэргэжлийн эмч нарын үзлэг хийгдснээр тухайн шинжилгээ дуусна.
- Эрүүл мэндийн багц шинжилгээний нэгдсэн дүгнэлт авах цагийг хүн тус бүрт боломжтой цагаар нь өгөх ба тухайн цагт шинжилгээнд хамрагдсан бүр нэгдсэн дүгнэлт, зөвлөгөө авна.
- Хийгдсэн шинжилгээний хариу болон үйлчлүүлэгчийн биед илэрсэн өөрчлөлтөнд дүгнэлт хийж онош, эмчилгээ, зөвлөгөөг стандартын дагуу өгч хувилж хавтаслан баримтжуулан хүн тус бүрт өгнө. Байгууллагын эмчид зөвхөн нийт ажилчдын ерөнхий өвчлөлийн мэдээллийг статистик боловсруулалт хийж өгнө. Нийт ажилчдын дунд зонхилон тохиолдож байгаа хам шинж болон өвчлөлийг хэрхэн бууруулах талаар мэргэжлийн эмчийн заавар зөвлөмж өгнө.

III. ДАРААХ ҮЗЛЭГ ШИНЖИЛГЭЭНҮҮД ХИЙГДСЭН БОЛНО.

Багц - 2					
№	Үзлэг, шинжилгээ	Тоо	Нэршил	Эрэгтэй	Эмэгтэй
1	Эмчийн зөвлөгөө, дүгнэлт	1	Doctor's consultation	30,000	30,000
2	Чих хамар хоолойн үзлэг, сонстолын бичлэг	1	ENT examination, hearing test	40,000	40,000
3	Нүдний эмчийн үзлэг, зөвлөгөө	1	Ophthalmology consultation	30,000	30,000
Цусны ерөнхий шинжилгээ					
4	Цусны ерөнхий шинжилгээ	1	CBC routine	18,500	18,500
Шээсний ерөнхий шинжилгээ					
5	Шээсний шинжилгээ	1	Urine test	13,500	13,500
Элэгний вирус					
6	Элэгний В вирус	1	HBsAg /quantative/	25,000	25,000
7	Элэгний С вирус	1	HCV-ab /quantative/	29,000	29,000
8	В вирусийн эсрэг бие	1	Anti-HBs /quantative/	20,000	20,000
Элэгний үйл ажиллагаа					
9	Асат	1	AST (SGOT)	5,500	5,500
10	Алат	1	ALT (SGPT)	5,500	5,500
11	Альбумин	1	Albumin	5,500	5,500
12	Нийт уураг	1	Total protein	5,500	5,500
13	Шүлтлэг фосфатаза	1	Alkaline phosphatase (ALP)	5,500	5,500
14	Нийт билирубин	1	T.Bilirubin	5,500	5,500
15	Гаммаглутамилтрансферидаза	1	Gamma-GPT	5,500	5,500
Бөөрний үйл ажиллагаа					
16	Креатинин	1	Creatinine	6,000	6,000
17	Мочевин	1	BUN	6,000	6,000
Цус бүлэгнэлтийн шинжилгээ					
18	Протромбны хугацаа	1	PT	9,000	9,000
19	Зорилд идэвхжүүлсэн тромбопластины хугацаа	1	aPTT	9,000	9,000
20	Бүлэгнэлтийн шинжилгээ	1	INR	3,500	3,500
Бамбай бүлчирхайн үйл ажиллагаа					
21	Чөлөөт триодотиронин	1	FT3	20,000	20,000
22	Нийт тироксин	1	T4	20,000	20,000
23	Бамбай бүлчирхайн өдөөгч даавар	1	TSH	20,000	20,000
Өөх тосны шинжилгээ					
24	Холестерин	1	T.Cholesterol	5,500	5,500
24	Өндөр нягтралтай липопротеид	1	HDL - Cholesterol	10,000	10,000
25	Бага нягтралтай липопротеид	1	LDL - Cholesterol	10,000	10,000
26	Триглицерид	1	TG	8,000	8,000
Үе мөчний шинжилгээ					
27	Асдо	1	ASO	12,000	12,000
28	Ревматоидны фактор	1	Rheumatoid Factor	12,000	12,000
29	Шээсний хүчил	1	Uric acid	6,000	6,000
30	C-реактивны уураг	1	CRP	13,500	13,500
Хавдрын маркер					
31	Ходоод, нойр бүлчирхайн хавдрын маркер	1	CA 19-9 (stomach cancer marker)	39,000	39,000
32	Элэгний хавдрын маркер	1	AFP (liver cancer marker)	27,000	27,000
33	Ходоодны хавдрын маркер	1	CA 72-4 (stomach cancer marker)	46,000	46,000
34	Бүдүүн шулуун гэдэсний хавдрын маркер	1	CEA (colon cancer marker)	34,000	34,000
ЭХО шинжилгээ					
35	ЭХО - Хэвлий	1	Sono Abdomen	40,000	40,000
Зүрхний цахилгаан бичлэг					
36	Зүрхний бичлэг	1	ECG	16,500	16,500
Рентген шинжилгээ					
37	Цээжний рентген	1	Chest X-ray	23,000	23,000
38	Нурууны рентген	1	L-spine X-ray	40,000	40,000
Хеликобактер амьсгалд үтэх					
39	Амьсгалд хеликобактер илрүүлэх	1	H.Pylori breath test	60,500	60,500
Дуран оноолгоо					
40	Ходоодны дуран	1	Gastroscopy	90,000	90,000
41	Бүдүүн гэдэсний дуран	1	Colonoscopy	120,000	120,000
42	Туулганы эм	1	Laxative inc	50,000	50,000
43	Дурангийн унтуулга	1	Sedation	150,000	150,000
Эцсийн үнэ				1,151,000	1,151,000

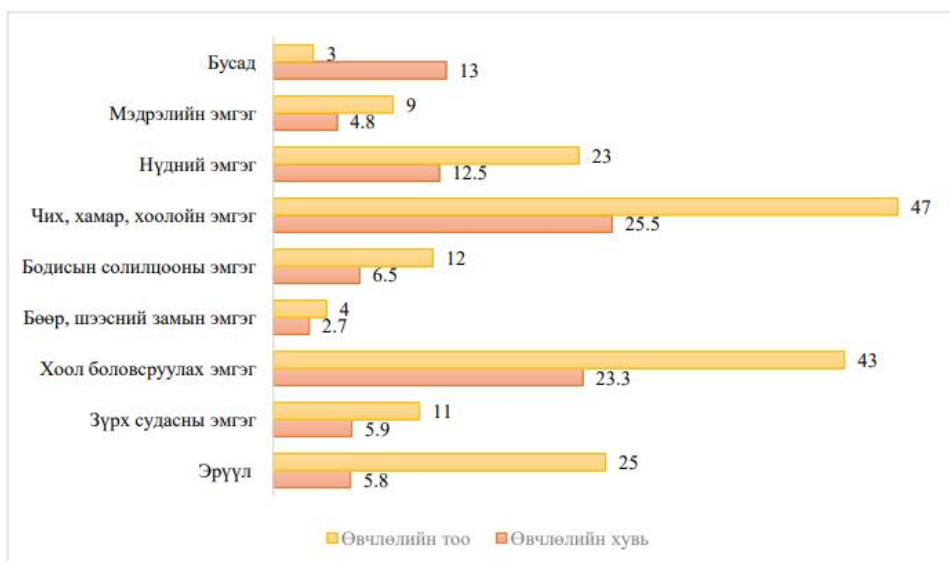

IV. ИЛЭРСЭН ӨВЧЛӨЛИЙН БАЙДАЛ, ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ҮР ДҮН:

Нийт 38 хүн урьдчилан сэргийлэх эрүүл мэндийн шинжилгээнд хамрагдаж, 184 өвчлөл бүртгэгдсэн. Нийт өвчлөлийн бүртгэгдсэн тоо их байгаа тул ажилчдыг эрүүл мэндийн боловсрол олгох сургалтанд хамруулах, эрүүлжих, биеийн тамираар хичээлүүлэх боломжийг бүрдүүлэх тал дээр анхаарах нь зүйтэй.

Өвчлөлийн байдлаар:

- ❖ Эрүүл - 5.8%
- ❖ Чих, хамар, хоолойн эмгэг - 25.5 %
- ❖ Нүдний эмгэг - 12.5%
- ❖ Зүрх судасны эмгэг - 5.9%
- ❖ Хоол боловсруулах эмгэг - 23.3%
- ❖ Бөөр, шээс дамжуулах замын эмгэг - 2.7%
- ❖ Бодисын солилцооны эмгэг - 6,5%
- ❖ Мэдрэлийн эмгэг - 4,8
- ❖ Бусад - 13%

“АГЬЛИШ” ХХК

“ЭРЭЭН ТОЛГОЙ” ХХК-Д

Монгол улс, Улаанбаатар хот, Сүхбаатар дүүрэг
4-р хороо, тавин мянгатын, 24 байр 26 тоот.
Э-шуудан: esolongo1023@gmail.com
Утас: 976-99058080, 77113711

2024.03.14

№

а/03

Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитын
ерөнхий дүгнэлт хүргүүлэх тухай

Удиртгал:

“Агълиш” ХХК болон “Эрээн толгой” ХХК-ийн хооронд байгуулсан №EA- 2024/005 тоот “Байгаль орчны аудитын ажил гүйцэтгэх гэрээ”-ний дагуу 2024 оны 2-р сарын 16 ны өдрийн гэрээгээр Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын нутагт орших MV-021459 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй “Эрээн толгой” хүрэн нүүрсний ордыг ил уурхайн ашиглах төслийн үйл ажиллагаанд нийцлийн болон гүйцэтгэлийн аудитыг “Агълиш” ХХК-ийн Байгаль орчны аудитын баг Монгол Улсын “Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль”-ийн 10¹ зүйлийн дагуу, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 12 дугаар 25-ны өдрийн А/809 тоот тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны аудит хийх ерөнхий аргачлал” болон компанийн өөрийн боловсруулсан нарийвчилсан арга зүйг мөрдлөг болгон ажиллав. Аудитын үр дүнг үнэлэхдээ нийцэл, үл нийцэл, сайжруулах шаардлагатай болон хугацаа болоогүй гэсэн 4 үнэлэмжийг ашигласан. Аливаа нотолгоогоор гүйцэтгэл нь батлагдсан тохиолдолд нийцэл, батлагдаагүй тохиолдолд үл нийцэл, хууль эрх зүйн хүрээнд болон гүйцэтгэлийн шатанд үр дүн нь тодорхойлогдох болоогүй эсвэл тухайн шалгуур бодит шалтгааны улмаас гүйцэтгэл нь түр хойшлогдсон тохиолдолд хугацаа болоогүй гэсэн үнэлэмжид хамааруулав.

Аудитын зорилго:

Эрээн толгой” ХХК -ийн -ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын нутагт орших MV-021459 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй “Эрээн толгой” хүрэн нүүрсний ордын Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудит хийгдсэнээр байгаль орчин, хүний эрүүл мэндэд сөрөг нөлөөгүй аргаар үйлдвэрлэл явуулахад туслах, тэднийг учирч бодох алдагдал, хохирлоос урьдчилан сэргийлэх үүднээс байгаль орчны хууль тогтоомж, төрийн бодлого, үндэсний хөтөлбөрийн биелэлт, байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний хэрэгжилт, байгаль

орчны менежментийн төлөвлөгөөний гүйцэтгэл, стандартын хэрэгжилтийг хянаж, дүгнэлт гаргах, мэргэжлийн зөвлөгөө өгөхөд аудитын зорилго оршино. Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитыг үндсэн 8 чиглэлд хийж гүйцэтгэв. Үүнд:

1. Хуулийн нийцэл;
2. Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээ, менежментийн төлөвлөгөө, мониторингийн ажлын гүйцэтгэл;
  - 2.1. Усан орчны менежмент;
  - 2.2. Агаар орчны менежмент;
  - 2.3. Хөрсөн бүрхэвч ба техникийн нөхөн сэргээлтийн менежмент;
  - 2.4. Ургамлан нөмрөг ба биологийн нөхөн сэргээлтийн менежмент;
  - 2.5. Хог хаягдлын менежмент;
  - 2.6. Химийн хорт болон аюултай бодисын менежмент зэрэг болно.

Аудитын төрөл:

Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитыг үндсэн 2 чиглэлээр гүйцэтгэсэн. Үүнд:

1. Байгаль орчны нийцлийн аудит
2. Байгаль орчны гүйцэтгэлийн аудит зэрэг болно.

Аудитын хамрах хүрээ:

Цаг хугацааны хувьд: Нийт 45 хоног

Орон зайн хувьд: “Эрээн толгой” хүрэн нүүрсний орд

Бичиг баримтын хувьд: Үйлчлүүлэгч байгууллагаас хангасан бичиг баримтуудын хүрээнд ажилласан. Гуравдагч этгээдээс бичиг баримт аваагүй, аудитын шалгуурт тооцоогүй.

Объектын хувьд: Уурхайн үйл ажиллагаа явагдаж буй талбай, дэд бүтцийн байгууламж

Хууль тогтоомжийн хүрээнд: Монгол улсын хууль тогтоомж стандартыг аудитын шалгуур тогтооход ашигласан. Байгаль орчны багц хуулиудын томоохон өөрчлөлтүүд 2012 оны 5 дугаар сард орж, 2012 оны 6 дугаар сараас хэрэгжиж эхэлсэнтэй холбоотойгоор аудитын үйл ажиллагааны хууль тогтоомжийн хүчин төгөлдөржилтийн цаг хугацааны хамрагдалт нь 2012 оны 7-р сарын 01-ний өдрөөс 2021 оны 10-р сарын 10-ний өдөр хүртэлх хугацаагаар хязгаарлахаар тохиролцсон. Үүнээс гадна Мухар эргийн элс хайрганы хольцынордод 2024 оны 03 дугаар сарын 14-ний өдрийн байдлаар Байгаль орчны аудит хийгдсэн тул энэ хугацааны хуулийн хамрах хүрээг аудит хийгдсэн цаг хугацаагаар авсан. Энэ удаагийн Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудит нь 2021 оны 10 дугаар 10-ны өдрөөс хойших аливаа хууль тогтоомжийн өөрчлөлт, нэмэлт, шинэчлэл зэрэг нь аудитын шалгуурт хамаарахгүй. Түүнчлэн хүчингүй болсон хууль тогтоомжийн аливаа зүйл заалтыг шалгуур болгохгүй.

Гэхдээ аудит хийлгэгч байгууллагын аливаа үйл ажиллагааг тухайн үед хүчин төгөлдөр байсан хууль тогтоомжтой харьцуулах ба үйл ажиллагааг хийснээс хойш бий болсон тогтоомжийн шалгууртай харьцуулж үнэлэмжийг гаргаагүй болно.

Аудитад хамрагдаагүй хэсэг:

Тус аудитад дараах зүйлс хамрагдаагүй. Үүнд:

Цаг хугацааны хувьд: Газар дээрх аудит хийснээс хойш хугацаанд болсон аливаа үйл ажиллагаа

Орон зайн хувьд: Уурхайн талбайгаас өөр газарт болсон аливаа үйл ажиллагаа

Бичиг баримтын хувьд: Гуравдагч этгээдээс бичиг баримт аваагүй, аудитын шалгуурт тооцоогүй.

Объектын хувьд: Уурхайн үндсэн болон туслах үйл ажиллагаанд хамааралгүй аливаа объект

Хууль тогтоомжийн хувьд: 2024 оны 03 дугаар сарын 29-ний өдрөөс хойших аливаа хууль тогтоомжийн өөрчлөлт, нэмэлт, шинэчлэл зэрэг нь аудитын шалгуурт хамаарахгүй. Түүнчлэн хүчингүй болсон хууль тогтоомжийн аливаа зүйл заалтыг шалгуур болгоогүй. Хуулийн этгээдийн хүрээнд: Үйлчлүүлэгчээс бусад этгээд хамаарахгүй, мөн үйлчлүүлэгчийн туслан гүйцэтгэгч, ханган нийлүүлэгч, бусад гэрээт ажил гүйцэтгэгч нарын үйл ажиллагаанд аудит хийгээгүй.

Аудитын шалгуур:

Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитыг гүйцэтгэхэд ашигласан үндсэн шалгуур үзүүлэлтүүдэд төслийн техник эдийн засгийн үндэслэл, шийдвэр, байгаль орчны нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээний тайлан, түүний хэрэгжилт, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө, түүний биелэлт, өмнө нь гүйцэтгэсэн байгаль орчны аудитын тайлан болон хууль тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан тогтоомж, дүрэм, журам, заавар, стандарт, норм, норматив, эрхийн актууд, зөвшөөрөл, гэрээ, дүгнэлтэд үндэслэсэн болно.

Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудитын хүрээнд нийт 244 шалгуур үзүүлэлтээр байгаль орчны аудитыг гүйцэтгэв. Нийт 244 шалгуур үзүүлэлтээр байгаль орчны нийцлийн аудитыг гүйцэтгэв. Эдгээрээс 202 нь төрийн бодлого, үндэсний хөтөлбөр, үндэсний хууль тогтоомж, холбогдох дүрэм журам, аргачлал, стандартад, 42 нь БОННУ болон БОМТ-нд тусгалаа олсон байв.

Аудитын үнэлэмж:

Шалгуур бүрийг нотолгоотой уялдуулан үнэлэмжийг боловсруулсан. Нийт нийцлийн 226 шалгуур, нотолгоонууд дээр тулгуурлан үнэлэмжийг боловсруулахад дараах байдлаар үнэлэгдэв. Шалгуур үзүүлэлтийн хувийг тооцохдоо хамааралгүй гэсэн үзүүлэлтийг хасаж тооцсон болно.

Хуулийн нийцлийн үнэлэмжийн бүртгэл:

➤ Нийцэл	207
➤ Хугацаа болоогүй	9
➤ Үл нийцэл	13
➤ Хамааралгүй	15

Үнэмлэмжийн бүтэцийг графикт үзүүлбэл:

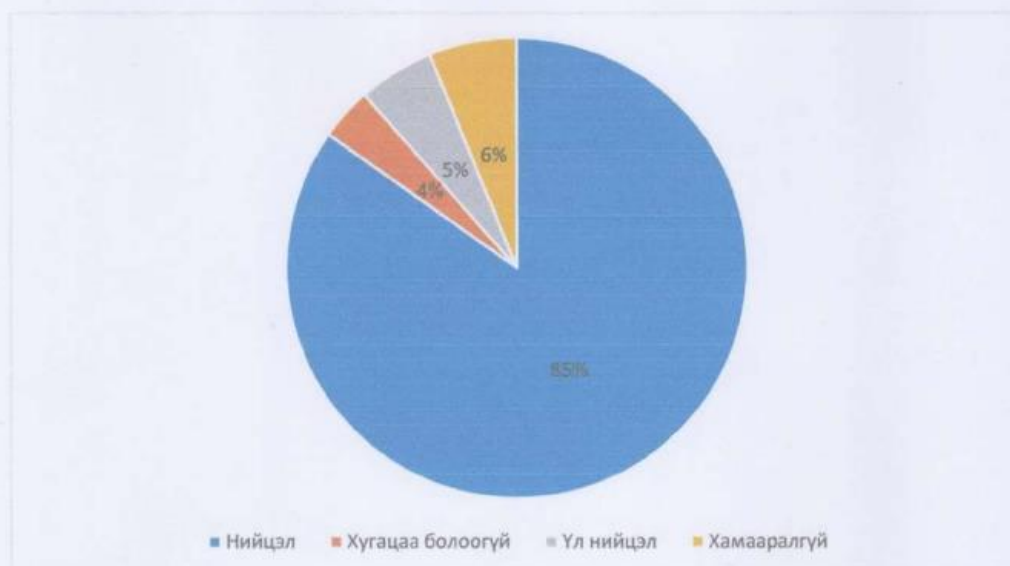

График 1. Үнэлэмжийн график

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ АУДИТЫН ҮР ДҮНГИЙН НЭГТГЭЛ:

Монгол Улсын холбогдох хууль, дүрэм, журам, стандарт шаардлагын дагуу бэлтгэсэн 244 асуулга бүхий ажлын маягтуудыг ашигласан бөгөөд тэдгээрийг хэрэгжүүлсэн байдлын үнэлгээ (нийцэл /хангалттай/, тодорхойгүй /үнэлэх боломжгүй/, хугацаа болоогүй /ирээдүйд хийгдэх/, үл нийцэл /хангалтгүй/, хамааралгүй)-г нэгтгэн дараах хүснэгтэд үзүүлэв. Шалгуур үзүүлэлтийн хувийг тооцохдоо хамааралгүй гэсэн үзүүлэлтийг хасаж тооцсон болно.

Хүснэгт 1. Байгаль орчны аудитын үр дүнгийн нэгтгэл

№	Байгаль орчны аудитын хамрах хүрээ	Нийцлийн болон гүйцэтгэлийн аудитын шалгуур үзүүлэлт				Хэсгийн дүн
		Нийцэл /хангалттай сайн/	Хугацаа болоогүй /ирээдүйд хийгдэх/	Үл нийцэл /хангалтгүй/	Хамааралгүй	
1	Усан орчны менежмент	88	0	4	4	96
2	Агаар орчны менежмент	15	0	3	0	18
3	Хөрсөн бүрхэвч ба техникийн нөхөн сэргээлтийн менежмент	31	4	4	0	39
4	Ургамлан нөмрөг ба биологийн нөхөн сэргээлтийн менежмент	14	3	0	0	17
5	Хог хаягдлын менежмент	39	2	2	0	43
6	Хими хорт болон аюултай бодисын менежмент	20	0	0	11	31
Нийт		207	9	13	15	244
Эзлэх хувь /%/		84.8	3.6	5.4	6.2	100

Байгаль орчны аудитын үр дүнгийн нэгтгэлээс үзэхэд нийт 244 асуулгын 207 (84.8%) асуулгад хангалттай буюу хэрэгжилт маш сайн гэсэн үнэлгээ авсан бол нийт 9 (3.6 %) асуулгад хугацаа болоогүй /ирээдүйд хийгдэх/, 13 (5.4 %) асуулгад үл нийцэл буюу цаашид сайжруулах шаардлагатай, мөн 15 (6.2%) асуулгад хамааралгүй гэсэн үнэлэмжийг авсан болтодорхойгүй буюу үнэлэх боломжгүй асуудал гараагүй байна.

Хүснэгт 2. Байгаль орчны аудитын үл нийцлийн эрсдэлийн нэгтгэл

№	Байгаль орчны аудитын хамрах хүрээ	Үл нийцлийн эрсдэл				Хэсгийн дүн
		Их	дунд	Бага	Хамааралгүй	
1	Усан орчны менежмент	-	1	3	92	96
2	Агаар орчны менежмент	-	3	-	15	18
3	Хөрсөн бүрхэвч ба техникийн нөхөн сэргээлтийн менежмент	-	-	4	35	39
4	Ургамлан нөмрөг ба биологийн нөхөн сэргээлтийн менежмент	-	-	-	17	17
5	Хог хаягдлын менежмент	-	-	2	41	42
6	Хими хорт болон аюултай бодисын менежмент	-	6	5	20	31
Нийт		-	10	14	220	244
Эзлэх хувь		-	4.1	5.7	90.2	100

Байгаль орчны аудитын үл нийцлийн эрсдэлийн нэгтгэлээс үзэхэд нийт 244 асуулгын 220 (90.2%) асуулгад эрсдэл хамааралгүй, 14 (5.7 %) асуулгад бага, 10 (4.1 %) асуулгад бага эрсдэл үүсэж болзошгүй байна.

Аудитын ерөнхий дүгнэлт:

“Эрэн толгой” ХХК-ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын нутагт орших MV-021459 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй “Эрэн толгой” хүрэн нүүрсний орд ын Байгаль орчны төлөвлөгөөт аудит гүйцэтгэсэн үр дүнг үндэслэн дараах нэгдсэн дүгнэлтийг өгч байна. Үүнд:

1. Эрэн толгой” ХХК -ийн -ийн Сүхбаатар аймгийн Эрдэнэцагаан сумын нутагт орших MV-021459 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй “Эрэн толгой” хүрэн нүүрсний ордын байгаль орчны үйл ажиллагааны 84.8 % нь үндэсний хууль тогтоомжид нийцтэй буюу гүйцэтгэлтэй байна. Хугацаа болоогүй буюу тухайн шалгуурыг гүйцэтгэх цаг хугацаа болоогүй байгаа 3.6% байгаа тул тэдгээрийг шууд үл нийцэл гэж ойлгохгүй бөгөөд тус байгууллага ирээдүйд түүнийг гүйцэтгэнэ гэдэг итгэлтэй байна. Харин асуулгын явцад төслийн үйл ажиллагааны явцад хамааралгүй 6.2 % байна. Үл нийцэл нь 5.4% байна. Сайжруулах шаардлагатай буюу аудитын явцад хангалттай мэдээ баримт цуглаагүй, аудит хийлгэгч талаас нотлох баримтаар хангаагүй шалгууруудыг дараагийн төлөвлөгөөт аудит гүйцэтгэх хүртэл хугацаанд нийцэлтэй болгож залруулах боломжтой.
2. Байгаль орчны аудитын үл нийцлийн эрсдэлийн нэгтгэлээс үзэхэд нийт 244 асуулгын 220 (90.2%) асуулгад эрсдэл хамааралгүй, 14 (5.7 %) асуулгад бага, 10 (4.1 %) асуулгад бага эрсдэл үүсэж болзошгүй байна.
3. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайдын 2019 оны 12 дугаар сарын 25-ний өдрийн А/809 тоот тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны аудит хийх ерөнхий аргачлал”-ын дагуу дүгнэвэл: Тус байгууллагын байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл, үр дагавар онц уршигтай бүс бөгөөд удирдлага, зохион байгуулалтын тодорхой арга хэмжээ болон хууль тогтоомжийн зохих заалтуудыг хангах шаардлагатай. Цаашид үл нийцэлтэй гарсан шалгууруудыг нийцэлтэй болгохын тулд амлалтын хугацаа тогтоож, холбогдох хүмүүст үүрэг ноогдуулах хэрэгтэй. Төслийн үйл ажиллагааг цаашид үргэлжлүүлэх боломжтой.

Ерөнхий зөвлөмж:

Аудит хийгдсэн үндсэн 6 чиглэл тус бүрийн зөвлөмжүүд тайлангийн үл нийцлийг арилгах төлөвлөгөөнд туссан бөгөөд “Эрэн толгой” ХХК-ийн зүгээс дараагийн аудитыг хийлгэхдээ чиглэлээ улам өргөжүүлэх нь зүйтэй. Монгол Улсын Байгаль орчны багц хууль 2012 онд шинэчлэгдэн батлагдсан, тэдгээрийг биелүүлэх журмууд 2012-2024 онуудад батлагдан гарч байгаа бөгөөд тус компанийн хувьд эдгээр журмын заалтуудыг хэрэгжүүлэх

шаардлагатай. Аливаа хийсэн ажлыг баримтжуулах, түүнийг архивлан хадгалах асуудлыг анхааралдаа авч, үүнийг байгаль орчны мэргэжилтэнд бүрэн хариуцуулах хэрэгтэй.

Аливаа хийсэн ажлыг баримтжуулах, түүнийг архивлан хадгалах асуудлыг анхааралдаа авч, үүнийг байгаль орчны мэргэжилтэнд бүрэн хариуцуулах хэрэгтэй.

Тухайн орд дээр уурхайн үл нийцэлтэй гэж үнэлэгдсэн шалгууруудыг тус компани өөрийн амлалтын хугацаанд залруулах боломжтой ба түүнийхээ биелэлтийг дотоод шалгалтаараа гаргаж, биелэлтийн тайланг Монгол Улсын “Байгаль орчныг хамгаалах тухай” хуулийн 10¹ дүгээр зүйлийн 1-р заалтыг үндэслэн Сүхбаатар аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газарт жил бүрийн 11 дүгээр сарын 01-ны өдрийн дотор хүргүүлнэ.

ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ

О. ОРГИЛ